ଭାରତ ଭ୍ରମଣ

୧. ପଠିତ କବିତାରୁ ରାଧାନାଥଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରାଣତାର ପରିଚୟ ଦିଅ ।

୨. ଭାରତର ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟ ଉପଭୋଗ ବେଳେ କବିଙ୍କ ମନରେ ଯେଉଁ ଭାବ ଜାତ ହୋଇଥିଲା ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ପ୍ରକୃତି କବି, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରାଣତାର ପଟ୍ଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ରୀତି ଯୁଗୀୟ ଜଡ଼ ପ୍ରକୃତିକୁ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ୱାର୍ଡ଼ସ୍‌ୱାର୍ଥ ଭାବେ ଏକ ନୂତନ ଯୁଗର ଶୀଳାନ୍ୟାସ କରିଛନ୍ତି, କବିବର ରାଧାନାଥ । ସେ ପ୍ରକୃତିର ପୂଜକ ଓ ପ୍ରେମିକ, କବି ଓ କଳାକାର । ରୂପସୀ ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀ । ଚିରପ୍ରୟାସୀ କବିପ୍ରାଣ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରେମରେ ପୁଲକିତ, ପଲ୍ଲବିତ ଓ ପୁଷ୍ପିତା କବିଙ୍କ ଆଖିରେ ରୂପର ବାସ୍ନା, ରୂପସୀର ତୃଷ୍ଣା । ପ୍ରକୃତି କୋଳରେ ପ୍ରେମିକ କବି, ଜହ୍ନ ଓ ଜାହ୍ନବୀର ଜଳ କ୍ରୀଡ଼ା ଭଳିବାସ୍ନା ବିଭୋର ଚିଲିକା ର ଚହଲା ସ୍ମୃତିରେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାରେ ଚପଳ ଛନ୍ଦରେ ପାର୍ବତୀ ଓ ନନ୍ଦକେଶ୍ୱରୀ ର ପ୍ରଣୟ ଉଚ୍ଛଳ ପ୍ରେମରେ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇଛି, ଯାହାର ଦୀପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତି ଏବେବି ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ।

ବହୁସ୍ମୃତି ବିଜଡ଼ୀତ ଚିଲିକା କାବ୍ୟର ଏକ ଚମତ୍କାର ସୃଷ୍ଟି ଭାରତ ଭ୍ରମଣ । ପ୍ରକୃତିର ଅନୁପମ ଅନୁଭବ ପ୍ରିୟାର ସ୍ପର୍ଶଭଳି ଉଷ୍ମ, ଉର୍ମିଳା ପ୍ରକୃତିର ଫେନୀଳ ଯୌବନ କବିଙ୍କୁ କରିଛି ପାଗଳ । ମୌସୁମୀର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଭଳି ମତୁଆଲା କବିମନ ଉତୁରୀ ପଡୁଛି ଆକାଶରୁ ପୃଥିବୀକୁ । ଭାରତର ଭୀମକାନ୍ତରୂପ କବିଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଙ୍କି ହୋଇଯାଇଛି । କବି ମନରେ ଉଙ୍କି ମାରିଛି ପ୍ରେୟସୀ ଚିଲିକାର ଚଳଚ□କ ଗ୍ଚରୁଚିତ୍ରପଟ । ମନୋରମାର ମନୋରମ ରୂପରେ ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ କବି ଗାଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ସୁନ୍ଦର ତୃପ୍ତିର ଅବସାଦ ନାହିଁ । ଯେତେ ଦେଖିଲେ ହେଁ ନୂଆ ଦିଶୁଥାଇ । ଅବସାଦେ ଅବା ଆତ୍ମ ବିସ୍ମୃତିରେ । ବୁଡ଼େ ନାହିଁ ମନ ତୋର ରମ୍ୟତୀରେ । ଭାରତର ଭ୍ରମଣ କାଳୀନ ଅନୁଭୂତି ଓ ମମତାମୟୀ ଚିଲିକାର ମୁଗ୍ଧ ଅନୁଭବକୁ କବି ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ରଙ୍ଗ ଓ ତୁଳୀରେ, ନିଜସ୍ୱ ଢ଼ଙ୍ଗରେ । କଳା କଳ୍ପନା ଓ ବାସ୍ତବତାର ଅପୂର୍ବ ମିଳନରେ ଏହା ଯେତିକି ବର୍ଣ୍ଣିଳ ସେତିକି ବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ, ଯେମିତି ରୁକ୍ଷ ସେମିତି ରସମୟ । ଶତୃାଙ୍ଗର ଶ୍ୱେତକାନ୍ତ ରୂପ, ମେଘ ମଣ୍ଡିତ ମୁକୁଟ, ପୂତପ୍ଲାବନୀ ଗଙ୍ଗା, ଅନନ୍ତ ଲୀଳାଭୂମୀରେ ଅଖଣ୍ଡ ନୀରବତା, ନୀଳବ୍ୟୋମବ୍ୟାପି ଶୃଙ୍ଗମାଳା ଦେଖି କବି ମନରେ ଭୟ ଓ ବିସ୍ମୟ ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ବ୍ୟୋମକେଶ ମୂ□ ଦେଖିଲି ଚମକି । ପଡ଼ିଲା ସେ ରୂପ ଚି□ତୃ□ ଥକି । ରାଜସ୍ଥାନର ବନ୍ଧୁର, କର୍କଶଶୈଳାବଳୀ ଓ ନୀର, ତରୁହୀନ ରୁକ୍ଷ ମରୁସ୍ଥଳୀ କବିମନରେ ଭୀଷଣ ରେଖପାତ କରିଛି । ତୃଷ୍ଣାତୁର ରୋଗୀ ପଦ୍ମପୋଖରୀର ସ୍ମରଣ କଲାଭଳି, କବି ମରୁମୟ ମରୁଭୂମିରେ ରୂପସୀ ଚିଲିକାର ପ୍ରତିସ୍ନିଗ୍ଧ ରୂପକୁ ମନେପକାଇଛନ୍ତି । ରାଜସ୍ଥାନର ରୌଦ୍ରତାପ ମଧରେ ଚିଲିକାର ଚନ୍ଦ୍ର ତାପ କବିଙ୍କ୍‌କୁ ତୃପ୍ତି ଆଣି ଦେଇଛି ।

(ସେହି ରୁକ୍ଷ ଦୃଶ୍ୟେ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଛବି ତୋର
ନେତ୍ରାତିଥି ସ୍ମୃତି କରୁଥିଲା ମୋର ।)

କବି ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ବହୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତିର ଭୀମାକାନ୍ତ ରୂପକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିଛନ୍ତି ନିବିଡ଼ଭାବେ । ପ୍ରପାତପୂର୍ଣ୍ଣ ଧୂଆଁ ଧାରରେ ଭୀମ ଗର୍ଜନ, ଗଙ୍ଗାଭଳି ଶୁଭ୍ର କଳାଧାର, ଧୂଆଁଭଳି ମେଘ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ରମଣୀୟ ରୂପରାଜୀ, ରୂପାନ୍ୱେଶୀ କବିଙ୍କୁ କରିଚି ମୁଗ୍ଧ । ଗିରିବନ ତଟିନୀ ମେଖଳା, ଝିଲ୍ଲି ଝଙ୍କାରିତ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ, ମେଘ ଓ ମୟୂରର ମହ୍ଲାର ଗୀତିକ. ରାମାଶ୍ରମରେଖା, କଳିକଲ୍ଲୋଳିନୀ ଗୋଦାବରୀ କବିମନକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରିଛି । ବାତ୍ୟା ଆନ୍ଦୋଳିତ, ମେଘମେଦୁର କେରଳର ଦୃଶ୍ୟରାଜି ଦେଖି କବି ଭୟବିଜଡ଼ିତ ସ୍ମୃତିକୁ ସାଇତି ରଖିଛନ୍ତି । ମହୋଦଧିର ନୀଳଜଳ ଓ ନୀଳ ଆକାଶର ମିଳନ ଲଗ୍ନରେ ମତୁଆଲା କବିମନ । ମିଳନମୁଖର ମହୋଦଧି । ଉତ୍ସବମୁଖର ଉପତ୍ୟକା ।

ଉଚ୍ଛନ୍ନ ଆକାଶ ଧରା । ସୁଉଚ୍ଚ ଲହରମାଳା କବିଙ୍କୁ କରିଛି ବିସ୍ମୟ ବିଭୋର । ଅବସାଦଗ୍ରସ୍ତ କବି ଆତ୍ମା ଚିଲିକାର ନିବିଡ଼ ଆତ୍ମିୟତାରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଛି ।

(ସଖୀ-ପ୍ରାୟେ ତୋତେ ସ୍ମରୁଥିଲି ନିତି ।)

ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ଚିଲିକାକୁ କବି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି, ନିଜସ୍ୱ ଏକାନ୍ତ ଇଲାକାରେ । ପ୍ରଣୟ ଉଜ୍ୱଳ ପ୍ରାଣ ତାଙ୍କର ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଛି ପ୍ରିୟତମାର ଲାଜନୀଳ ପ୍ରେମରେ । ତାର କମନୀୟ କାନ୍ତିରେ, କ୍ଳାନ୍ତକବି ଆହ୍ଲାଦିତ । ତାର ମନୋରମ ରୂପରେ, ମନଛୁଆଁ ହସରେ କବି ହଜିଛନ୍ତି, ଆନନ୍ଦରେ ଉନ୍‌ମୁନ୍ ହୋଇ । ସବିତାର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ବିକସିତ ଶ୍ୱେତପୀତ ଶତଦଳ ଭଳି କବି ପ୍ରାଣ ଚଳଚ□ଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ପ୍ରାଣସଖୀର ସ୍ମୃତିରେ । ସ୍ନିଗ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରିକାର ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶରେ ପୁଲକିତ ପୁଷ୍ପଭଳି କବି ସ୍ମୃତି ମଧୁର ମୁହ□ଗୁଡ଼ିକୁ ମନେପକାଇଛନ୍ତି । କେତେ ମନଛୁଆଁ, ମମତାସ୍ନିଗ୍ଧ, ମିଠା, ସେ ସ୍ମୃତି । ମେଘଭଳି ନରମ, ଆକାଶପରି ନିବିଡ଼, ସେ ସ୍ପର୍ଶ । ଚିର ସବୁଜ ସେ ସ୍ମୃତି । ଅଭୁଲା, ଅସରା ସେ ଅନୁଭବ । ତେଣୁ ଆହ୍ଲାଦିତ କବିଆତ୍ମା ଗାଇଉଠିଛି ।

(ତୋ ଛବି ଦର୍ଶନେ ସେହିରୂପ ମନ
ଲଭେ ସୁମଧୁର ଶାନ୍ତି ଆସ୍ୱାଦନ ।)

ଇଂରାଜି କବି କୀଟ୍‌ସ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ, "A thing of beauty is a joy for ever". "Heard melodies are sweet but those unheard are sweeter"

ରାଧାନାଥଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ଚିତ୍ରଣ ଅତୀବ ରମଣୀୟ । ଏହା ତାଙ୍କର ଗଭୀର ପ୍ରକୃତି ପ୍ରାଣତାର ପରିଚୟ ଦିଏ । ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କର ସଖୀ, ତାଙ୍କ ସୁଖ ଦୁଃଖର ସାଥୀ ।

.......❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋.......

ଶିବରାତ୍ରି

୧. ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଧର୍ମୀୟ ଚେତନା କର୍ମମୁଖୀ ଓ ମାନବଧର୍ମୀ ଏହାର ଯଥାର୍ଥତା ପ୍ରତିପାଦନ କର ।

୨. ଶିବରାତ୍ରି କବିତାରୁ କବିଙ୍କ କର୍ମମୟ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ- ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପଥରେ ଅଛି ଯେତେ ଗାଡ଼

ପୁରୁତହିଁ ପଡ଼ି ମୋର ମାଂସ ହାଡ଼ ।

ମିଶୁ ମୋର ଦେହ ଏ ଦେଶ ମାଟିରେ ।

ଦେଶବାସୀ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ ପିଠିରେ ।

ଯୁଗପୁରୁଷ, ଯୋଗଜନ୍ମା କବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ଜୀବନ ହେଉଛି ସେବା ସାଧନାର, ପ୍ରେମ ପବିତ୍ରତାର, ମମତା ଓ ମାନବିକତାର ଏକ ଜୀବନ୍ତ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ । ବନ୍ଦୀର ଆତ୍ମକଥା ହିଁ ତାଙ୍କ ଆହତ ଆତ୍ମାର ଓଙ୍କାର ଧ୍ୱନୀ, ସୁପ୍ତ ପ୍ରାଣରେ ମୁଚ୍ଛି ସଞ୍ଜିବନୀ । କବିଙ୍କ କାବ୍ୟଗୁଚ୍ଛ, ଅବକାଶ ଚିନ୍ତା ର ଏକ ଅନୁପମ ସୃଷ୍ଟି ହିଁ ଶିବରାତ୍ରି । ସତ୍ୟ-ଶିବ-ସୁନ୍ଦରର ପ୍ରକାଶ ଲାଗି ଏକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀମ ସକାଳର ଶୁଭ କାମନାକରି, କବି ମାନବିକତାର ପୂଜା କରିଛନ୍ତି ପ୍ରେମରେ । ମାନବ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଲାଗି ମାନବିକତାର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଧ୍ୱନୀତ ହେଉଛି ପ୍ରେମଧର୍ମରେ । ପ୍ରେମ ଧର୍ମ ହିଁ କର୍ମ ଧର୍ମ । ମାନବପ୍ରେମର ମହନୀୟ ପ୍ରକାଶରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ଜୀବନୀ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ଯୁଗର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାଧକ, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ସୁଯୋଗ୍ୟ ସେନାପତି, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଓ ମାନବିକତାବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରବକ୍ତା, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳର ବରେଣ୍ୟ ବିପ୍ଲବୀ, ଉତ୍କଳୀୟ ଜନଜୀବନରେ ଚିର ଜୀବନ୍ତ କର୍ମଧର୍ମର କବି ଓ କଳାକାର, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ । ଶିବରାତ୍ରିରେ କାମନା ବାସନା ଲାଗି କବି ଦୀପଜାଳି ନାହାଁନ୍ତି ଜାଳିଛନ୍ତି କର୍ମମୟ ଜୀବନଲାଗି ଦିବ୍ୟପ୍ରେମର ଦୀପାଳି । ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଆହୁତି ଦେଇଛନ୍ତି ମାୟାବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତିଲଶଗି ନୁହେଁ, ମାୟାବନ୍ଧନରେ ପ୍ରୀତିଲାଗି । ତାଙ୍କର ଆତ୍ମା ମୁକ୍ତିର ମରାଳ ନୁହେଁ, ପ୍ରୀତିର ପରଳ, ଯାହା ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ହୋଇ ବୋଳିହୋଇ ଯାଇଛି ପ୍ରତ୍ୟକ ମଣିଷର ହୃଦୟରେ । ଜୀବନର ଶିବରାତ୍ରି ପ୍ରେମର ଆଲୋକରେ ଆଲୋକିତ ହେଉ, ସେବା ଓ ସାଧନା ସୁଗନ୍ଧରେ ସୁଗନ୍ଧିତ ହେଉ । ସେ ସକାଳ ହେଉ ସବୁଜ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀମ ସକାଳ, ସୁନ୍ଦର ସକାଳ ।

(ସମସ୍ତ ଜୀବନ କର ଏକ ଶିବରାତ୍ରି

ଅନ୍ଧାରେ ନ ହୁଡ଼ ପଥ ହେ ସ୍ୱରଗ ଯାତ୍ରୀ ।)

ସ୍ରଷ୍ଟା ସୁନ୍ଦର ।, ସୃଷ୍ଟି ଶାଶ୍ୱତ । ମଣିଷ ହୃଦୟରେ ଐଶ୍ୱରୀୟ ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ କବି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି, ଆନନ୍ଦରେ ଉନ୍ମୁନ୍ ହୋଇ । ପୂର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱରଙ୍କ ପବିତ୍ର ସୃଷ୍ଟିରେ ଜଡ଼, ଜଡ଼ ନୁହେଁ ଜୀବନ୍ତ । ମହାଶକ୍ତି ହିଁ ପ୍ରାଣସତ୍ତାର ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ପ୍ରାଣ ଶକ୍ତିର ସ୍ୱରୂପ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ହୃଦୟ ବିଭୁପ୍ରେମରେ ଭାସ୍ୱର । ସବୁଠି ସାର୍ବ ଜନନୀତାର ସ୍ୱାକ୍ଷର । ସୀମା ଓ ସଙ୍କେତର ଉର୍ଦ୍ଧରେ ମାନବତାର ପୂଜା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଅର୍ଚ୍ଚନା ଓ ମୂର୍ଚ୍ଛନା । ମାନବ ପ୍ରେମ ହିଁ ବିଶ୍ୱପ୍ରେମ । ମହାମିଳନର ମିଳନବା□ କବି ଗାଇଛନ୍ତି ଭାବବିଭୋର ହୋଇ ।

(ହୃଦ କପିଳାରେ ତୋର ବହେ ପ୍ରେମଝର

ବିଜେ କରିଛନ୍ତି ତହିଁ ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ ଶଙ୍କର ।)

କବି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି, ସତ୍ୟ ଶିବ ପୂଜା ଲାଗି ଉପବାସ ଲୋଡ଼ାନାହିଁ, ଉତ୍ସବଲୋଡ଼ା, ଦୀପର ନୁହେଁ ଦୀପାବଳୀରେ, ମନର ନୁହେଁ ହୃଦୟର । ଉପବାସ ବ୍ରତ କବିଙ୍କୁ କରିଛି ବିବ୍ରତ । ନିଦ୍ରା ବିମୋହିତ ଜୀବନ ରାତିକର ଉଜାଗରରେ ବଦଳି ଯିବ ନାହିଁ । ବ୍ୟର୍ଥ ଉପାସନା ଛାଡ଼ି କର୍ମ ଉପାସନା କରିବାକୁ କବି ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି। ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରେମରେ, ପୂଜାରେ ନୁହେଁ, ତ୍ୟାଗରେ, ଭୋଗରେ ନୁହେଁ, ସେବାରେ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ନୁହେଁ । ଈଶ୍ୱର ଓ ନଶ୍ୱର ଜୀବନର ଏକ ତୁଳାନାତ୍ମକ ଚିତ୍ର କବି ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗର ପାରିଜାତ ଅମରତ୍ୱର ପ୍ରତୀକ । ନଦୀ ଜଳରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଶୁଭ୍ର ଶତଦଳ କ୍ଷୟଶୀଳ ଜୀବନ ପରି, ଯାହାର ସ୍ଥିତ ସାମୟିକ । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରେ

(କାହିଁ ପାରିଜାତ କାହିଁ ଜାହ୍ନବୀର ଜଳ

କାହିଁ ବା ଅମରଧାମ ହେମ ଶତଦଳ ।)

ଈାହ୍ୟ ପୂଜା ଆଡ଼ମ୍ବର ପ୍ରତି କବିପ୍ରାଣ ବିମୁଖ । ହୃଦୟ ଯାହାର ଅଶାନ୍ତ, ଜୀବନ ଯାହାର ମରୁମୟ, ତା ଜୀବନରେ ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନ । ବ୍ୟାପି ନାହିଁ କି ଦୀପ୍ତି ନାହିଁ, ପ୍ରାପ୍ତି ନାହିଁ କି ତୃପ୍ତି ନାହିଁ । ଅଛି ହତାସ ଓ ହାହାକାର । ସାର୍ଥ ଓ ସନ୍ଦେହର ଶୀକାର ହୋଇଛି ଯେ ସେ ବିଶ୍ୱର ଅନୁପମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରେ –

(ପ୍ରକୃତିରୁ ଗୁରୁଦେଶ ନ ଦେଖେ ନୟନ

ଶ୍ରୀମମୁ ସମଲାଗେ ସମସ୍ତ ଭୁବନ ।)

ଜୀବନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଓ ପବିତ୍ରତା ପାଇଁ କବି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ହୃଦୟରେ ପ୍ରେମର ସନ୍ଧାନ କରିଛନ୍ତ । ଭକ୍ତିଭାବରେ ବିଭୋର ହୋଇ ପ୍ରେମଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହେବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଛନ୍ତି । ସେବା ଓ ପ୍ରେମ ଲାଗି ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସବମୁଖର କରିବାକୁ କବି ଗାଇ ଉଠିଛନ୍ତ ।

(ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ ନିତି ଜ୍ଞାନଦୀପ ଜାଳି)

ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଧର୍ମୀୟ ଚେତନା କର୍ମମୁଖୀ ଓ ମାନବଧର୍ମୀ । ସେ କର୍ମର ପୂଜାରୀ, ପ୍ରେମର ପୂଜାରୀ । ମାନବିକତା ଓ ମହାନୁଭବତାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିସ୍ ଓ ବ୍ୟାପି ।ଜୀବନ ତାଙ୍କର ମହାନ । ତାଙ୍କ ଧର୍ମୀୟ ଚେତନା ଏକ ନୂତନ ଚେତନାର ଲୋହିତ ସକାଳ, ମଧୁମୟ ମାଙ୍ଗଳିକ ଧ୍ୱନି, ନାଦରେ ବ୍ରହ୍ମରେ, ଚେତନାରେ ଓ ତରଙ୍ଗରେ ।

........*******,,,,,,,

ଧରଣୀବାସ

୧. ଧରଣୀର ସ୍ପର୍ଶକୁ ଅକଲ୍ୟାଣକର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି କାହିଁକି ?

୨. ସର୍ବ ଅକଲ୍ୟାଣ ମେଳେ ହେ ଧରଣୀ, ତେଣୁ ତୋ ଆଶ୍ରୟ ପ୍ରିୟ ଏତେ ଏପରି ଉକ୍ତିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝାଇ ଦିଅ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସବୁଜ ଶିଳ୍ପୀ, ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ରୋମା କି ଭାବଚେତନାର କବି ଓ କଳାକାର । ତାଙ୍କ କାବ୍ୟ ପୁଷ୍ପର ପ୍ରତିଟି ପାଖୁଡ଼ା ସ୍ୱ ସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଭାସ୍ୱର । ହେମପୁଷ୍ପ ର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ସୁଗନ୍ଧରେ, ହେମଶସ୍ୟ ର ହେମଲତାରେ ଧୂପ ରମହକରେ ମହକିଉଠିଛି ତାଙ୍କର ଅନୁଭୂତି ଓ ଅନୁଭବ, ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ । ଜୀବନ ଚିତା ସଙ୍କଳନର ଏକ ତାର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି ଧରଣୀବାସ ଏହାର ସ୍ୱରରେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ମାବିକତାର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଧ୍ୱନୀତ ହେଉଛି । ବେଦନା ବିଧୁର, ତିକ୍ତି-ମଧୁର ଜୀବନର ଅନୁପମ ଅନୁଭବ ଓ ଅମୃତ ଶିଶୁର ଅଧୋଗତିକୁ କବି ଚମତ୍କାରଭାବେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ।

(ଧରଣୀର ସୁଖଦୁଃଖେ ଜଞ୍ଜାଳରେ ପରମ କଲ୍ୟାଣ

ଦେଖେ ସେ ମରଣ ମଧ୍ୟେ ଲଭଇ ସେ ଅମୃତ ଆଘ୍ରାଣ ।)

ମଧୁମୟ ସୃଷ୍ଟି, ବିଭୁମୟ ସୃଷ୍ଟି, ଏ ସୃଷ୍ଟି ଅମୃତମୟ ହେ । ସ୍ରଷ୍ଟା ସୁନ୍ଦର । ସୃଷ୍ଟି ଶାଶ୍ୱତ । ଅମୃତର ଶିଶୁ ମାୟାବନ୍ଧନରେ ମୋହରେ ମ୍ରିୟମାଣ । ଦେବଶିଶୁର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ କବିପ୍ରାଣ ବ୍ୟଥିତ । ଧରଣୀର ସ୍ପର୍ଶରେ ଅପସରିଯାଇଛି ଦେବଶିଶୁର ସୁଷମା ଓ ସୌରଭ । ତ୍ରୀବ୍ର ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ସୁଖ ନାହିଁ, ଶାନ୍ତି ନାହିଁ, ଅଛି ହତାଶ ଓ ହାହାକାର । ବ୍ୟର୍ଥ ଜୀବନର ଚିତ୍ର କବି ଫୁଟାଇଛନ୍ତି, ବାସ୍ତବତାର ରଙ୍ଗବୋଳି । କେତେ ରୁକ୍ଷ, ରସହୀନ ଏ ଜୀବନ ।

(ପୂତିମୟ ଏ ଜୀବନ । ନିର୍ଯ୍ୟାସିତ ଶୁଷ୍କପକ୍ଷ ସରି

ଭ୍ରିୟମାଣ ମୋର ପ୍ରାଣ, ପୂର୍ବଜନ୍ମ ସଉରଭ ସ୍ମରି ।)

“Life is not a song but a brave suffering” Raja Rao ଇଂରାଜି କବି Eliot ଯେପରି ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜ୍ଜରିତ ଜୀବନକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଯାଇ ଗାଇଉଠିଛନ୍ତି, ‘Waste Land’ କାବ୍ୟରେ ।

“Burning, burning, burning, O Lord”

ଧରାଧାମରେ ଜନ୍ମହୋଇ ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଦର୍ଶରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ମଣିଷ । କାମନାର କୈଳାସ, ବାସନାର ବୈକୁଣ୍ଠ ନୁହେଁ କାମନାର କୀଟ ଓ ବାସନାରେ ବିଷ ମଣିଷକୁ ବିପଥଗାମୀ କରିଛି । ଦୁଃଖ, ଶୋକ, ରୋଗ ଓ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ଶୀକାର ହୋଇଛି । ଦେବଶିଶୁ । ତା ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରେମ ନାହିଁ, ପୁଲକ ନାହିଁ, ଅଛି ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଝଲକ । ଜଟିଳ ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ । ବେଦନାଛ ବାସ୍ତବତା । ମାୟା ସଂସାରର ମୋହରେ ମଣିଷ ଆଜି ମ୍ଲାନ, ମଳିନ ଓ ମ୍ରିୟମାଣ । ଅମୃତ ଚେତନାକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ ମଣିଷ ଅକ୍ଷମ । ଶାଶ୍ୱତ ସତ୍ୟର ଆଲୋକଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରରେ ସେ । ଅସହାୟତା ଓ ଅନ୍ଧକାର ତାକୁ ଅସ୍ଥିର କରୁଛି । ପ୍ରେରଣା ଓ ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ହୀନ ପ୍ରାଣତାର ପଙ୍ଗୁ । ତେଣୁ ବ୍ୟଥିତ କବିପ୍ରାଣ ଗାଇଉଠିଛି ।

(ଭୂମାର ପରମ ସ୍ପର୍ଶ ପ୍ରାଣୁ ଲିଭେ କ୍ରମଶଃ ଜୀବନେ

କ୍ରମଶ ଘୋଟଇ ମାୟା-ଅନ୍ଧକାର ମରମେ ମରମେ ।)

ଜୀବନର ଚଲାପଥରେ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅସନ୍ତୋଷର ପଦଧ୍ୱନୀ । ସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନୀ ଆଜି ମିଥ୍ୟାର ମାୟା ଜାଲରେ । ଯେଉଁ ଜୀବନରେ ଆଶାନାହିଁ, ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ, ପ୍ରାପ୍ତି ନାହିଁ, ତୃପ୍ତି ନାହିଁ, ବ୍ୟାପ୍ତି ନାହିଁ, ଦୀପ୍ତି ନାହିଁ, ସେ ଜୀବନ ନର୍କ ଠାରୁ ଆହୁରି ନଗ୍ନ । ଜୀବନର ଶାଶ୍ୱତ ସତ୍ୟକୁ କବି ଉପଲବ୍ଧ କରିଛନ୍ତି । ବୈଦିକ ଚେତନାରେ ବିକଶିତ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିସ□ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ବହୁଚର୍ଚ୍ଚିତ ବାଣୀରେ ବିଶ୍ୱାସୀ । ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦୁଃଖପୂର୍ଣ୍ଣ । ମରସଂସାରକୁ ଅତିଥୀଭଳି ଆସି ଦେବଶିଶୁ ଦୁଃଖର ଦାବାଗ୍ନି ଓ ବ୍ୟଥାର ବାଡ଼ବାଗ୍ନାରେ ଜଳୁଥିବାରୁ କବିପ୍ରାଣ ବିତ୍‌ସ୍ପୃହ ।

ହେ ଧରଣୀ, କହ କିମ୍ବା ସ୍ୱର୍ଗ ତୋର ଏଡ଼େ ଅକଲ୍ୟାଣ ?

ମଙ୍ଗଳମୟ ସ୍ରଷ୍ଟା । ମମତାସ୍ନିଗ୍ଧ ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି । କବିତାର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କବି ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି, ସିକୃ□ଦେଇଛନ୍ତି । ଯଶସ୍ୱୀ ଜୀବନର ଜୟଗାନ କରିଛନ୍ତି । ମାୟା ବନ୍ଧନର ମୋହ, ପ୍ରୀତିସ୍ନିଗ୍ଧ ମୁଗ୍ଧ ଅନୁଭୂତି, ନିବିଡ଼ ଭଲପାଇବାର ନୀରବ ସାନ୍ନିଧ, ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ସହିତ ସ୍ମୃତି ମଧୁର ମୁହୂ□ସବୁ ତଥା ସ୍ନେହ-ମମତାର ଅମୀୟ ବନ୍ଧର କବିପ୍ରାଣକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ବିଭୋର କରି ତୋଳିଛି । ସତ୍ୟ ଓ ମୁକ୍ତିର ମାର୍ଗ ଅପେକ୍ଷା ମାୟା-ମମତାର ମାର୍ଗ ମାନବର ପ୍ରିୟ ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ତିକ୍ତ ମଧୁର, ବେଦନା ବିଧୂର ଜୀବନର ସାମସଙ୍ଗୀତ କବି ଗାଇଛନ୍ତି ବିଭୋର ହୋଇ । ଆଲୋକ ଓ ଅନ୍ଧାରର ମିଳନରେ ମୁଖରିତ ପୃଥିବୀ । ଋତୁସ୍ୱବର ମହୋତ୍ସବ । ଦୁର ପାହାଡ଼ ଓ ସବୁଜ କ୍ଷେତକୁ ଯୋଡ଼ି ଦେଉ ଥିବା ଦୂ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଭଳି ମମତାର ବନ୍ଧନ-ଭେଘଭଳି ନରମ-ଆକାଶ ଭଳି ନୀଳ ।

ଅମୃତ ସମାନ ଅଟେ ସେହି ଘର । ପରସ୍ପର ସ୍ନେହ ଯହିଁ ଥାଏ ନିରନ୍ତର ।

ସୁଖର ଶାଶ୍ୱତ ଅନୁଭୂତି ଦୁଃଖରେ । ତେଣୁ କବି ରାଜୀବଙ୍କ ଭାଷାରେ

ଦୁଃଖଠାରୁ ସୁଖ ନାହିଁ ଏ ସଂସାରେ । ଦୁଃଖ ଚିର ସଖୀ ସୁଖୀ ସଂସାରରେ ।

ଆଶାବାଦର ଆନନ୍ଦଠାରୁ ଆନନ୍ଦ କାହିଁ ? ଇଂରାଜି କବି ସେଲୀଙ୍କ କଣ୍ଠରେ, “If winter comes can spring be farbehind” ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରେ, ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟେ ଏ ଜୀବନ ହେଉ ଦୀର୍ଘରାସ ।

........*******........

ସ୍ୱୟମ୍ବର ସଭାରେ ଦ୍ରୌପଦୀ

ପ୍ର ୧. କବିଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟପ୍ରୀତି, କଳ୍ପନାବିଳାସ ଓ ବର୍ଣ୍ଣନା ଚାତୁରୀର ପରିଚୟ ଦିଅ ।

ଉ-ଓଡ଼ିଆ ମାଟିର ମହାକବି, ସାରଳାଦାସ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପିମାମହ ଭୀଷ୍ମ । ମହାକବିର ମହାକାବ୍ୟ ମହାଭାରତ ଓ ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କାଳଜୟୀ ସୃଷ୍ଟି । ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଚେତନାର ବିପ୍ଲବୀ ଓ ବାର୍ତ୍ତାବହ, ଆଦିକବି ସାରଳା ଦାସ, ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ସ୍ୱୟମ୍ବର ସଭାରେ ଦ୍ରୌପଦୀ ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ଆଦିପର୍ବର ଏକ ଅନୁପମ ସୃଷ୍ଟି । ରୂପସୀ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ଦେବୋପମ ଦୀପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତ କବିଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପିପାସୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ । କଳ୍ପନାବିଳାସର କଳାତ୍ମକ ପ୍ରକାଶରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ କମନୀୟ କାନ୍ତି ଝଟକ ଉଠିଛି, ରୀତିଯୁଗୀୟ ନାୟିକା ଓ ନର୍ତ୍ତକୀର ନୂପୁରନିକଣ୍ଣ ଭଳି । ଚେରା ଚଇତିର ଚପଳସ୍ପର୍ଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ, ଚଗୁଚପଳାର ବର୍ଣ୍ଣନାଚତୁରୀରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ପୁଷ୍ପିତ ତନୁକାନ୍ତ ଝଲସି ଉଠିଛି ।

"A thing of beauty is joy forever"

ରାଧାନାଥଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ସୁନ୍ଦର ତୃପ୍ତିର ଅବସାଦ ନାହିଁ । ଯେତେ ଦେଖୁଥିଲେ ନୂଆ ଦିଶୁଥାଇ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପାସକ କବି । ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ରୂପଲାବଣ୍ୟରେ ସୟମ୍ବର ସଭାରେ ସମସ୍ତେ ଲୋଭାନ୍ୱିତ । କୃଷ୍ଣାଙ୍କର କମନୀୟକାନ୍ତି କବିଦୃଷ୍ଟିରେ ବର୍ଣ୍ଣିଳ । ତାଙ୍କର କୁଞ୍ଚିତକେଶ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ ଲଲାଟ, ରଙ୍ଗଣୀଅଧର, ଘନକୃଷ୍ଣ ଭ୍ରୂଲତା, ଲଜ୍ଜାରକ୍ତ ଗଣ୍ଡଦେଶ ଓ ଆଖି ବେଶ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ, ମଧୁଲୋଭୀମମଧୁକର ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ରୂପପୁଷ୍ପ ଚୁମ୍ବନ କରୁଛନ୍ତି । ଲାବଣ୍ୟବତୀର ଲୋଳିତ ଲାବଣ୍ୟରେ ମୁନୀ, ଋଷି ମଧ ଲୋଭାନ୍ୱିତ ହେବେ । ଥରେ ପ୍ରୀତିଭରା ଆଖିରେ ସେ ଚାହିଁଲେ ହୃଦୟ ଫୁଟିଯିବ ।କବିଙ୍କ ବିଚାର ବେଶ୍ ବୁଦ୍ଧି ଦୀପ୍ତ । ସଂସାରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସୁନ୍ଦରୀର ଲଜ୍ଜାନ୍ୱିତ ଦୃଷ୍ଟି ମଙ୍ଗଳକର । ସେ ଯଦି ଆଡ଼ ଅଣଖିରେ ଚାହିଁବ ତେବେ ତା ର ଅପୂର୍ବ ରୂପାଳନରେ ବହୁ ପୁରୁଷ ଆତ୍ମଝାସ ଦେବେ । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରେ –

(ଅନେକ ପୁରୁଷ ହତ୍ୟା ଦୋଷ ଲାଗିବ ତାହାକୁ ।)

ପରମା ସୁନ୍ଦରୀ, ପ୍ରୀତିପଦାୟିନୀ ଦ୍ରୌପଦୀ ଥିଲେ ଗୁଣବତୀ, କଳାବତୀ, ଲଜ୍ୱାଶୀଳା । ସେ ଜଗତମୋହିନୀ । ତାଙ୍କ ରୂପର ମାୟା ଋଷିମୂନୀଙ୍କ ପ୍ରତି ବିପଦ । ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ସ୍ୱୟମ୍ବରକାଳୀନ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ କବି ଶତମୁଖର ହୋଇଉଠିଛନ୍ତି ।

(ବତିଶ କଳାରେ କି ଚନ୍ଦ୍ରମା ତେଜ ଘୋଟି ।)

ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ କାବ୍ୟମୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ତଳିଫୁଲ ପରି ନାକ, ବାଳସୂର୍ଯ୍ୟ ପରି ଦୃଷ୍ଟି, ଆରକ୍ତ ଅଧର, ଶୁଭ୍ର ଦନ୍ତପନ୍ତି ମଞ୍ଜୁଳ ମୁଖମଣ୍ଡଳ, ସର୍ବୋପରି ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀର ସୁଲୋଳିତ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଆତ୍ମବିଭୋର କବି । ସଙ୍ଗୀତମୟ ତାଙ୍କର ସ୍ୱର ଶୁଣିଲେ କୋଇଲି ଆମ୍ରକୁଞ୍ଜ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବ । ସ୍ନିଗ୍ଧ ଶରତର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପରି ତାଙ୍କର ଚରିତ୍ର । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରେ –

(ତେଣୁ କରି ପଟାନ୍ତର ନ ଘଟଇ ଶଶୀ ।)

କ୍ଷୀଣକଟୀ, କାଦମ୍ବିନୀ କେଶ, ବାହୁ ଓ ବକ୍ଷ, ତେଜୋମୟ କାନ୍ତି, ଚମ୍ପାକଢ଼ି ପରି କର, ଆରକ୍ତ କୁମୁଦପ୍ରାୟ କରସ୍ଥଳୀ, ପ୍ରଭୃତି ତାଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଶତେଗୁଣ କରି ତୋଳିଛି । ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର କମନୀୟ ତନୁକାନ୍ତି ଓ ମରାଳଗତି ବେଶ୍ ଚମତ୍କାର । ତେଣୁ କବି ଦୃଷ୍ଟିରେ –

ଯେତେ୍ରନେକେ ଜଳରେ ଗମଇ ହଂସ ପନ୍ତି

ଚଳନ୍ତେ ସୁନ୍ଦରୀ ତେତେ୍ରନେକ ପାଦଗତି ।

ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନା ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ବର୍ଣ୍ଣଳୀଭଳି ବର୍ଣ୍ଣୀଳ । ବସନ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣୋତ୍ସବ ଭଳି ବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ । ଯୌବନର ରଙ୍ଗ ଓ ତରଙ୍ଗରେ ତରଙ୍ଗାୟିତ ତାଙ୍କର ତନୁକାନ୍ତି । ସେ କାବ୍ୟ ନାୟିକା । ତାଙ୍କର ନିଶ୍ୱାସରେ ନିମ୍ବ ଚନ୍ଦନ ପାଲଟେ, ପାଷାଣ ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରେମର ପ୍ଲାବନ, ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଦେବୀ, ତାଙ୍କର ଉପମା ନାହିଁ । ସେ ଅନୁପମା ରାଜଜେମା । ରକ୍ତ, ମାଂସର ରୂପ ରସାଳ ଓ ରସମୟ । ନିଜର ଅଳଙ୍କାର ସେ ନିଜେ । ସେ ଲାସ୍ୟମୟୀ, ହାସ୍ୟମୟୀ, ଲାବଣ୍ୟନାୟିକା । ବାତ୍ସାମୟ ତାଙ୍କର ତନୁବଲ୍ଲରୀ ।

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସୁଧାପାନ କରି ବିଭୋର କବି । ଉପମା ଓ ରୂପକର କଳାତ୍ମକ ପୁଟଦେଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସେ ସଜେଇଛନ୍ତି ନିଜସ୍ୱ ଢ଼ଙ୍ଗରେ, କଳ୍ପନାର ରଙ୍ଗରେ । ରାଧନାଥଙ୍କ କାବ୍ୟନାୟିକା ଚିଲିକା ଭଳି ସେ ଚଳଚ□ଳ, ପ୍ରଣୟ ଉଚ୍ଛଳ ପ୍ରକୃତି ଭଳି ପ୍ରାଣ ଚଞ୍ଚଳ । ଆଧୁନିକ କବି ରାଜୀବଙ୍କ ରାଜହଂସୀ କାବ୍ୟରେ –

ରୂପ, ରଙ୍ଗ, ରସ ଭରା ବର୍ଣ୍ଣୋତ୍ସବ

ଉନୋରମ ମନୋରମ ମହୋତ୍ସବ

.......********.......

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣାଣ

ପ୍ର ୧. ଉକ୍ତ ଜଣାଣଟିରୁ କବିଙ୍କ କବିତ୍ୱ ଓ ଭକ୍ତି ମ□ର ପରିଚୟ ଦିଅ ।

ଉ-ରୀତିଯୁଗୀୟ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଭଞ୍ଜଯୁଗର ଶେଷ ଅନିର୍ବାଣ ମହାଦୀପ ହେଉଛନ୍ତି କବି ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥ । କବିଙ୍କ ବାବ୍ୟସମ୍ଭାର, ଚନ୍ଦ୍ରକଳା , କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ଚମ୍ପୂ, ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣାଣ ଓ ସର୍ପ ଜଣାଣ ପ୍ରଭୃତି ତାଙ୍କ ଅମ୍ଳାନ କାବ୍ୟ ପ୍ରତିଭରା ଅମଳିନ ସ୍ୱାକ୍ଷର । ସାଂସାରିକ ଜୀବନରେ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ତଥା ବେଦନାବଦିଗ୍ଧ କବି ଜୀବନର କରୁଣ ଆତ୍ମଲିପି ହେଉଛି ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣାଣ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପକ୍ଷପାତ ନୀତିରେ ବିକ୍ଷୁବଧ କବି ପ୍ରାଣ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପକ୍ଷପାତ ନୀତିକୁ ଶାଣିତ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ ମଧ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ନିଜ ହୃଦୟର ଉ□ଳ ଭକ୍ତି ଜଳକୁ ସେଇ ପରମକାରୁଣିକ ଭଗବାନଙ୍କର ହୃଦୟ ଜଳଧିରେ ଢ଼ାଳି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣାଣ ଏକ ବ୍ୟାଜସ୍ତୁତି ଜଣାଣ । ଏହା ଏକ ଭକ୍ତିରସାତ୍ମକ ଗୀତିକବିତା । ଏହା ଆବେଗଧର୍ମୀ, ଛନ୍ଦୋମୟୀ ଓ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନରେ ଭଗବାନ ଭକ୍ତର ନିକଟବ□ୀ ହେବା, ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟରେ ବିରଳ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ଭକ୍ତିକବି । ଭକ୍ତିଭାବରେ ବିଭୋର ତାଙ୍କର ସମର୍ପିତ ହୃଦୟ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ କ୍ଷୀରମୟ ସିନ୍ଧୁ-ଜେମାଜୀବ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରିଛନ୍ତି । ଜଗନ୍ନଶଥ ସେ ଜଗତର ନାଥ-ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ । ସୃଷ୍ଟି-ସ୍ଥିତି-ପ୍ରଳୟ-ଜନ୍ମ

ମୃତ୍ୟୁର ସଂଯୋଗ ସେତୁ ସେ । ସେ ମଧୁମୟ, ମଙ୍ଗଳମୟ, ବିଭୁମୟ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସମଦୃଷ୍ଟି । ତେଣୁ ପ୍ରାଣର ଆବେଗର, ଗଭୀର କ୍ଷୋଭର ସହିତ ତାଙ୍କର ଅଭିମାନ ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ହୃଦୟରୁ ଝଡ଼ିପଡ଼ିଛି ।

କେ କି ଦେଲା ମୁଁ ଅବା ନଦେବା ଘେନି ଏତେ ସରିହେଲି ।

ସମଦୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତୀକ ଭଗବାନଙ୍କର ପକ୍ଷପାତ ନୀତିର ନିଦର୍ଶନ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଯାଇ କବି ପ୍ରଚୀନ କାହାଣୀ ଓ କିମ୍ୱଦନ୍ତୀର ଉଦାହରଣ ଦେଇଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ବହୁ ଅବତାରରେ ବହୁଭକ୍ତଙ୍କୁ ମୁକ୍ତିଦେଇ କେତେକଙ୍କର ବିପଦଗଞ୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ବନଗହଳରେ ବ୍ୟାଧ କବଳିତ ମୃଗୁଣୀ, ନୀଳଜଳଧିରେ କୁମ୍ଭୀର କବଳିତ ଗଜ ଭଗବାନଙ୍କର ପାଦ ପଦ୍ମଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନକରି ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ବ□ଛନ୍ତି । କୁରୁସଭା ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରୁପଦନନ୍ଦୀନି, ପାଣ୍ଡବ ହୃଦବନ ବିଳାସିନୀ, ଯାଜ୍ଞସେନୀ ଦ୍ରୌପଦୀ ଯେତେବେଳେ ପାପମତୀ, ଦୁରାଗ୍ରହ ଦୁଃଶାସନ ଦ୍ୱାରା ହେଲେ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ, ସେତେବେଳେ ମାରାୟଣ କୋଟିବସ୍ତ୍ର ଦାନକରି ରକ୍ଷାକଲେ ଦ୍ରୌପଦୀର ମାନ, ସମ୍ମାନ, ଇଜ୍ଜତ । ତେଣୁ ଅଭିମାନୀ କବିକଣ୍ଠରୁ ଝରିପଡ଼ିଛି ।

ଲାଞ୍ଚ ଦେଇଥିଲା କାଞ୍ଚନ କେତେ କି ପାଞ୍ଚ ପଣ୍ଡୁରାଜ ସୁତେ ।

କୃଷ୍ଣାବତାରରେ ସେ କଂସର ମାଲ୍ୟାଣୀ କୁବୁଜାକୁ ଦେଲେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ । ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରି କୁରୂପା କୁବୁଜା ହେଲା ଅପୂର୍ବ ଲାବଣ୍ୟବତୀ । ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଙ୍କ କ୍ରୋଧର ଶିକାର ହୋଇ କଂସର ରଜକ ହେଲା ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅଭିମାନ ଯୋଗୁ ବ୍ରଜଧାମର ଜନୈକ ଅନ୍ଧ ଲାଭକଲା ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି । ଅଭଶପ୍ତ ନଳକୁବେର ଓ ମଣିଗ୍ରୀବ, ଅଭିଶପ୍ତା ଶୀଳୀଭୂତା ଅହଲ୍ୟା, ମହାପାପୀ ଅଜାମତଳ ତୁମର ହୃଦୟ, ପଦ ଓ ନାମ ସ୍ପର୍ଶକରି ହେଲେ ମଚ୍ଛି ପଥର ଯାତ୍ରୀ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ତ୍ରୀବ୍ର କଷାଘାତରେ ନିଷ୍ପେସିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସୁଦାମା, ସଖା କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଖୁଦ ଭଜାରେ ଆପାୟିତ କରି ହେଲେ ବିପୁଳ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ଅଧିକାରୀ । ଭଗବାନଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ ପ୍ରହ୍ଲାଦଙ୍କୁ ଦେଲେ ଆହ୍ଲାଦ । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରୁ ଝରିପଡ଼ିଛି –

କାହା କାମ କୁମ୍ଭ ପୁରିନାହିଁ ତୁମ୍ଭ ଅହେତୁଳ ଅନୁଗ୍ରହ ।

କବି ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ ନିଜ ହୃଦୟର ଅର୍ଘ୍ୟଢ଼ାଳି, ପ୍ରାଣର ପ୍ରଦୀପଜାଳି, ଭକ୍ତିପୁଷ୍ପ ଦେଇ ଆଜି ଭବସାଗରରେ ବୁଡ଼ିଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଜଗନ୍ନାଥ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପକ୍ଷପାତ ନୀତି ପୋଷଣ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କଠାରୁ କବି କୌଣସି ଗୁଣରେ ନ୍ୟୁନ ନୁହଁନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଭଲ ମନ୍ଦ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହି ଲୀଳାମୟ, ପ୍ରେମମୟ ପ୍ରଭୁ ହିଁ ତାଙ୍କ ଗତି, ମୁକ୍ତିର ପୁଷ୍ଟି ତମାର୍ଗ, ହୃଦୟ କେଦାରରେ ପଲାସ ପୁଷ୍ପ, ମନମନ୍ଦିରର ଆରାଧ ଦେବତା । ସବୁ ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛା । ତେଣୁ କବି ଚିନ୍ତାମଣିଙ୍କ ଚରଣତଳେ ସବୁ ଚିନ୍ତା ସମର୍ପିଦେଇ ଏକାବେଳକେ ନିଶ୍ଚିତ, ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ବିଷପାନ କରି ସେ ନିଜର ଜୀବନତରୀକୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ହୃଦୟ ସରୋବରେ ମେଲି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଶବଣ କୀ□ନ ବିଷ୍ଣୋଂସ୍ମରଣ ପାପସେବନରୁ ନିବୃ□ହେବେ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ଜଗନ୍ନାଥ ନାମ ଚିର ଶାଶ୍ୱତ, ଚିର ଆନନ୍ଦ, ଚିର ଅମୃତ ସେ ତାହାକୁ ପାନ କରିବେ ପ୍ରଣଭରି । ଉକ୍ତ କବିତାର କବିଙ୍କ କବିତ୍ୱ, ଭକ୍ତଭାବ ତଥା ଅଭିମାନ ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ହୃଦୟର ନୀରବ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ବାସ୍ତବତାର ବିଷପାନ କରି କବି ଭକ୍ତିଭାବରେ ବିଭୋର । ତାଙ୍କ ହୃଦୟକନ୍ଦରରୁ ବହିଯାଇଛି କୃଷ୍ଣେକ ପ୍ରାଣତାର ନିର୍ଝରିଣୀ ।

ଶ୍ରୀରାଧା

ପ୍ର ୧ . ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ରୂପଶୋଭା କିପରି କବିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରୀତିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ଉଲ୍ଲେଖି କର ।

ଉ- ବୈଷ୍ଣବ କବି ଶ୍ରଯୁକ୍ତ ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କାନନର କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ । ଭକ୍ତିଯୁଗର ଭକ୍ତ କବି ଭାବରେ ବିଭୋର । କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମର ପ୍ରମତ୍ତ କବି । କୃଷ୍ଣମୟ କାଙ୍କର କବିତା । ଶ୍ରୀରାଧା କବି ପ୍ରାଣର ସ୍ୱତଃ ସଲିଳା ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ । ଶାଶ୍ୱତ ପ୍ରେମର ଅନାବିଳ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଚେତନାର, ତରଙ୍ଗେ. କମ୍ପନରେ । ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ରମଣୀୟ ରୂପକାନ୍ତି ଓ ପ୍ରୀତିସ୍ନିଗ୍ଧ ପ୍ରଣୟ । କବି କଳ୍ପନାରେ, ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ବର୍ଣ୍ଣାଳୀ ଭଳି, ସ୍ୱ ସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣବିଭାରେ ଭାସ୍ୱର ।

ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସଖୀ ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କ ଠାରୁ ରୂପଶ୍ରୀ ରାଧିକାଙ୍କ ରୂପ ବିଭବକୁ ଜାଣିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ । ଅନୁରାଗଭରା ଆଖିରେ ଅନନ୍ତ ପ୍ରେମର ଗୀତି । ମିଳନମଗ୍ନ ମାଟି ଓ ଆକାଶ ଭଳି ତାଙ୍କର ମନ । ଆକୁଳ ଅଥଳ । ରାଧାନାମ ଶ୍ରବଣରେ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ, ମିଠା ମିଠା ମାଦକତା । ସୁଧା ସମ ରାଧାନାମ ରସିକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କରିଛି ମୁଗ୍ଧ, ମୋହିତ । ତେଣୁ କବିକଣ୍ଠରେ

ଶୁଣିଲା ବେଳୁ ସେ ନାମ । ସୁଧାନାମ ପରି ଲାଗୁଛି ଶର୍ମ

ସହଚିରରେ ଫିଟାଇ କହି ମରମ ।

ସୁହାସିନୀ, ସଖୀ ବୃନ୍ଦାବତୀ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ଅତୁଳନୀୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ସହିତ ତୁଳନା କରଛନ୍ତି । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଶେଷ ନାହିଁ । ରମା ବନ୍ଦ୍ୟ ଯା ସୁଷମା । ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଦେବୀ । ନିଜସ୍ୱ ଦିପ୍ତିରେ ସେ ଦୀପ୍ତିମାନ । ଯୌବନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯାହାର ପାଦତଳର ଯୋଗ୍ୟା ସେ ସୌଭାଗ୍ୟମୟୀ କୋଟିଚନ୍ଦ୍ର କାନ୍ତି ରୁକ୍ଷ ଦିଶିବ ତାର ବିକଶୀତ ତନୁ ବଲ୍ଲରୀର ରୂପ ବିଭବରେ । ସେ କୁମାରୀ କମଳ, ସାଧ୍ୱୀ ଶିରୋମଣୀ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଗନ୍ତାଘର । ସେ ଚିର ମଧୁମୟ, ଆନନ୍ଦମୟ । ଆଉଟାସୁନାର ରଙ୍ଗ, ଉଚ୍ଛୁଳା ଯୌବନର ତରଙ୍ଗରେ ତରଙ୍ଗାୟିତ ତନୁକାନ୍ତି । ଯାହାର ପାଦପଦ୍ମକୁ ଭ୍ରମର ଚୁମ୍ବୁଛି ତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କବି କଳ୍ପନାର ଅକଳ୍ପମୟ । କଳା ମେଘ ତଳେ ବିଜୁଳି ପରି ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳ ତଳେ ମୁଖମଣ୍ଡଳର ଦୀପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତ ଝଲସି ଉଠୁଛି ।

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ଅତୁଳନୀୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କବିଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଙ୍କି ହୋଇଯାଇଛି । ପୃଷ୍ଠ ଦେଶରେ ଦୋଳାୟମାନ ଘନକୃଷ୍ଣ ବେଣୀ । କବି ଦୃଷ୍ଟିରେ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମହୀର କି କଳା ନାଗୁଣୀ । ଲଲାଟରେ ଲୋହିତ ସିନ୍ଦୁର ବିନ୍ଦୁ ଚନ୍ଦ୍ରକୋଳର ବାଳସୂର୍ଯ୍ୟ ଭଳି ବର୍ଣ୍ଣିଳ । ଦସ୍ୱବ ଭ୍ରୂଲତାର ଶୋଭା, ତିଳପୁଷ୍ପ ପରି ନାକ, ବନ୍ଧର ଫୁଲ ପରି ଆରକ୍ତ ଅଧର, ଶତଦଳ ପରି ମୁଖ, ରତ୍ନଭରା ବର୍ଦ୍ଧିତ ବକ୍ଷର ଶୋଭା କବିଙ୍କୁ କରୁଛୁ ଆତ୍ମହରା । ଲଜ୍ଜାରତ ଗଣ୍ଡଦେଶ କାମଦର୍ପଣ ପରି ସ୍ନିଗ୍ଧ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଉଦ୍ଭାସିତ । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରେ-

ଗଣ୍ଡଚନ୍ଦ୍ର ଖଣ୍ଡ କାମ ଦର୍ପଣ । ବକ୍ଷ ଶୋଭା ଅକଥନ ।

ସ୍ୱପ୍ନ ଶତଦଳର ମୃଣାଳ ଭଳି ବାହୁଯୁଗଳ, ଚମ୍ପା କଢ଼ି ଆଙ୍ଗୁଳି, ସିଂହକଟୀ, ଓଲଟା କଦଳୀ ଗଛ ପରି ଜାନୁ ଜଘନ ରାଜହଂସୀର ଗ୍ଭଲି ମନମୁଗ୍ଧରେ । ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯୁଗଳ ମୂ□ସଖୀ ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କ କଳ୍ପନାରେ କାବିକ ଓ କମନୀୟ ।

ତୁମେ ତା ପାଶେ ଥିଲ ବଂଶୀଧାରୀ

ରସରାଜ ହେ ଦିଶିବ ସୁନାଟା ପରି ।

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ରୂପଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲାବେଳେ କବି ରୀତି ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ରୀତିଯୁଗୀୟ ରୂପକ, ଅଳଙ୍କାର ଓ ଉପମାର ବ୍ୟବହାରରେ ଏହା ଆକର୍ଷଣୀୟ ଓ ଉପଭୋଗ୍ୟ । କବି ରାଧାଙ୍କର ରୂପ, ଗୁଣ ଓ ପ୍ରଣୟକୁ ସରସ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ସମର୍ପିତ ଭାବ ଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

କୁଳବୃଦ୍ଧ ମୁଁ ହିମା□ଳ

ପ୍ର ୧. କୁଳବୃଦ୍ଧ ମୁଁ ହିମାଚଳ କବତାରେ କବିଙ୍କ ଜାତୀୟ ପ୍ରୀତି, ଦେଶାତ୍ମାବୋଧ କିପରି ପ୍ରକଟିତଳ, ଦର୍ଶାଅ ।

ଉ- ଗାଥାକବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଗୀତିକାର । ତାଙ୍କ କାବ୍ୟ ସ୍ୱର ରୋମା□କ୍ ଭାବଚେତନା ଓ ସ୍ୱଦେଶ ଭାବନାରେ ଯେପରି ଗର୍ଭିତ ସେପରି ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ମଧୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ଗୁଞ୍ଜିତ । ଅତୀତର କାହାଣୀ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ କାବ୍ୟ କୋଣାର୍କ ଗଢ଼ିଉଠିଥିଲେ ହେଁ ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରୀତିର କଳାତ୍ମକ ସ୍ପର୍ଶରେ ,ଏହା ସଙ୍ଗୀତମୟ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମୟ ହୋଇ ଉଠିଛି ।କବିଙ୍କ ପଶୁ ପକ୍ଷୀର କାବ୍ୟ କାବ୍ୟନାୟିକା ଶାମୁକାର ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରଭୃତି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସମୃଦ୍ଧି ସୃଷ୍ଟି । କାବ୍ୟିକ ଓ କଳାତ୍ମକ ଏହାର ସ୍ୱର ଓ ଶୈଳୀ । କୁଳବୃଦ୍ଧ ମୁଁ ହିମାଚଳ । କବିଙ୍କ ଧୂସର ଭୂମିକା କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥର ଏକ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ସୃଷ୍ଟି । ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଓ ଜାତୀୟ ପ୍ରୀତିରେ ଏହା କୂଳପ୍ଳାବିନୀ ।

ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସ୍ୱଦେଶ ଭାବନା ପ୍ରତ୍ୟେକ କବିଙ୍କୁ କରିଛି ଅନୁପ୍ରାଣିତ । ମାତୃଭୂମିର ବାହ୍ୟ ପ୍ରକୃତିରେ କବିପ୍ରାଣ ମୁଗ୍ଧ, ମୋହିତ ମମତା ସ୍ନିଗ୍ଧ ତା ର ମାଟି ଓ ଆକାଶ ଆବେଗ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସମୟ ତାର ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରକାଶ । ଉଷ୍ମ ଅନୁରାଗମୟ ତାର ଆତ୍ମା ଓ ଅସ୍ତିତ୍ୱ । ଅନୁପମ ତାର ଅନୁଭବ । ଅସରା ତାର କଥା ଓ ବ୍ୟଥା । କାହାଣୀ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ । ସେ ଚିରଞ୍ଜିବୀ । ଚିର ସବୁଜ, ଚିର ସୁନ୍ଦର, ଚିର ଚ□ଳ । ପୂତ, ପବିତ୍ର । ମମତାମୟୀ ମା । ମତାଭଳି ନରମ, ଆକାଶ ଭଳି ନୀଳ, ନିବିଡ଼ତାର କୋଳ । ସ୍ୱଦେଶ ଭାବନାରେ ବିଭୋର କବି ଭାରତବର୍ଷର ପଦରବନ୍ଦନା କରିଛନ୍ତି । କବି ଦୃଷ୍ଟିରେ କୁଳବୃଦ୍ଧ ହିମା□ଳ ଚଳଚ□ଳ (ସମୟର) ଇତିହାସର ଚଳନ୍ତିକା ଭାରତୀୟ ଜୀବନଧାରାର ଜୀବନ୍ତ ରେକର୍ଡ଼ । ମହାଭାରତର ମୂଖଶାଳା । ଅତୀତ ଓ ବ□ମାନର ମୂକସାକ୍ଷୀ । ତେଣୁ କବିକଣ୍ଠରୁ ଝରିପଡ଼ିଛି-

ଅନାଦି କାଳର ହିମାଚଳ ମୁହିଁ, କୁଳବୃଦ୍ଧ ମୁଁ ହିମାଚଳ ।

ପବିତ୍ର ଭାରତ ବର୍ଷର ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରହରୀ ହିମାଚଳ । ମଥାରେ ସୁଶୋଭିତ ସୁନୀଳ ଆକାଶ । ବେନିକରେ ବେନି ପାରାବାର । ତାର ଧମନୀରେ । ବିଶ୍ୱପ୍ରେମର ଧାରା । ତା ର ହୃଦୟ ସ୍ନେହ ମମତାର ଭରା । ହିମାଳୟ ଦେବାଳୟ । ଦେବଭୂମି, ଦେବୋପମା ପୁତପ୍ଳାବନୀ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ସ୍ପର୍ଶରେ ସୌଭାଗ୍ୟମୟୀ ଭାରତବର୍ଷର । ସିନ୍ଧୁ ସେଚିତ ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ପଞ୍ଜାବ । ଚିରନ୍ତନ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଲୀଳାକ୍ଷେତ ଏ ଦେଶ ନୀଳ ଆକାଶଭଳି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ତା ର ହୃଦୟ । ମହୋଦଧି ଭଳି ଉତ୍ସବମୁଖର ତା ର ମନ । ସେ ଶାଶ୍ୱତ, ସୁନ୍ଦର, ଶୋଭାମୟ । ତାର କୁକୁରେ ବିଶ୍ୱ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱର ବାଣୀ । ତେଣୁ କବି ହୃଦୟ କନ୍ଦରରୁ ଝରି ପଡ଼ିଛି ଅନନ୍ତ ପ୍ରେମର ଗୀତି ।

ଭାରତ ପାଇଁ ମୁଁ ଫିଟାଇ ଦେଇଛି ରୁଦ୍ଧି ମୋହର ହୃଦକାର

ସେନେହ ପ୍ରୀତିର ମମତାବୀଥିର ଛୁଟାଇ ଦେଇଛି ଚିରଧାରା ।

ହିମାଳୟ ଲାଗି, ଦଗ୍ଧତାପିତ ଧରାଭୂମୀ, ମଉସୁମୀ ସ୍ପର୍ଶରେ ହୁଏ ସ୍ନିଗଧ ଶୀତଳ । ଫଉଲ ଫଳଭରା ଚିର ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳ ହୋଇ ଉଠେ ଭାରତବର୍ଷ । ବର୍ଷା ବିଭବରେ ପୁଲକିତ ଓ ପଲ୍ଲବିତ ହୋଇ ଉଠେ ତାର ପ୍ରାଣ ଓ ପ୍ରକୃତି ।

ବିଭୋର ବର୍ଷାରେ ତାର ବଧୁବେଶ, ମଧୁମାସ ଭଳି ମଧୁମୟ । ମଉସୁମୀର ମତୁଆଲା ସ୍ପର୍ଶରେ ଶିହରିତ ତାର ମନ, ବନ, କେଦାର, କାନନ ।

ସେ କୁଳବୃଦ୍ଧ, ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମଭଳି ଟଳ, ଚଳ । ଘଟଣା ବହୁଳ ଇତିହାସ ତାର, ଆଖିରେ, ଉତ୍‌ଥାନ ପତନର କାହାଣୀ ତାର ଓଠରେ, ବହୁଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅତୀତ ଓ ବେଦନାଛି ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ସେ ସାଇତି ରଖିଚି, ମିଳନମୁଖର ମୂହୁର୍ତ୍ତଭଳି, ବିୟୋଗାନ୍ତକ ଦୃଶ୍ୟ ଭଳି । ମୋକ୍ତି, ରକ୍ତସ୍ନାତ ସେ ଅତୀତ ବେଦନା ବିଧୁର, ତିକ୍ତ ମଧୁର ସେ ସ୍ମୃତି, ଅଶ୍ରୁଳ ସେ ଅନୁଭୂତି । ସେ ମହାନ୍, ଗରୀୟସୀ । ସଭ୍ୟତାର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହୋଇଛି । ଭାରତରେ ସଭ୍ୟତାର ବିକାଶ ଏହାର ବୁକୁରେ । ଭାରତବର୍ଷ ବିଶ୍ୱକୁ ପ୍ରଥମେ ଆଲୋକ ଦେଖାଇଛି । ବିଶ୍ୱର ବିସ୍ମୟ ହେଉଛି ଏ ଦେଶ । ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ, ଧନର ସମୃଦ୍ଧ ଗନ୍ତାଘର । ମୁନୀ ଋଷିର ଦେଶ, ବୃଦ୍ଧ, ବିବେକାନନ୍ଦ, ଅଶୋକ, ଆକବର, ଗାନ୍ଧୀ, ଗୋପବନ୍ଧୁର ଦେଶ । ଏଦେଶକୁ କିଏ ଆସିଛି ଧନ ଲୋଭରେ, କିଏ ଜ୍ଞାନ ଲୋଭରେ । ସମସ୍ତେ ଆସିଛନ୍ତି, ଯାଇଛନ୍ତ । ସବୁ ଦେଖିଛି ହିମାଳୟ । ଭାରତର ଗୌରବମୟ ଅତୀତ ତାର ସ୍ମୃତିରେ ଚିର ସଞ୍ଜିବତୀ ।

ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲିମ ଦେଶର ପ୍ରିୟ ଅଧିବାସୀ, ମୁସଲମାନ ଶାକ ;ଗୋଷ୍ଠୀ ଏସେଶକୁ ଅଧିକାର ଆସି ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ସହିତ ମିଶି ରହିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲଲିମ ଆତ୍ମଝାସ ଦେଇଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷର ବିଭାଜନ ସହିତ ଆମ ମନ ହୃଦୟର ବିସର୍ଜନ ହୋଇଛି । ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ବିଭାଜିତ ଭାରତବର୍ଷର ବିକଳ ଆତ୍ମା ବନ୍ଧୁକୁ ବାଟ ଖୋଜୁଛି, କୋଠ କବର ଫଟେଇ, ଇଟା, ପଥର ହଟେଇ । ବିଭାଜନର କଳଙ୍କରେ ବ୍ୟଥିତ କବିପ୍ରାଣ ।

କିପରି ଦେଖିବି କୁଳବୃଦ୍ଧ ମୁଁ

ଭାରତ ଯେ ଆଜି ଦୁଇଭାଗ ?

ମହୀୟାନ ଏଇ ଦେଶର ବୁକୁରେ

କାଳିମା ଆଜି ଏ କଳାଦାଗ,

କବିଙ୍କ ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରୀତିର ପଟ୍ଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ଏହୀ କବିତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦରେ ପୁରି ରହିଛି ଜାତୀୟତାବାଦର ଝଙ୍କାର ।

ହେ ବନ୍ଧୁ ବିଦାୟ !

ପ୍ର ୧. ଉକ୍ତ ବକିତାରେ ସାଥି ଭଗବତୀ ଚରଣଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ସମକାଳୀନ ଚିତ୍ର କିପରି ଅଙ୍କିତ, ଆଲୋଚନା କର ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ନୂତନ କାବ୍ୟ ଚେତନାର ବାର୍ତ୍ତାବହ, ବରେଣ୍ୟ କବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ ଜଣେ ପଥିକୃତ ଶିଳ୍ପୀ । କବି କାବ୍ୟ ସମ୍ଭାର ପଲ୍ଲୀଶ୍ରୀ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ବାଜିରାଉତ ପ୍ରଭୃତି ତାଙ୍କ ପଥରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିକଶିତ ଶତଦଳ । କେଉଁଠି ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ ରକ୍ତର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତରୁଣ ପ୍ରାଣରେ ତୂର୍ଯ୍ୟବାଦ, ସାମ୍ୟବାଦ ପାଇଁ ଶେଷହୀନ ସଂଗ୍ରାମ, କେଉଁଠି ପଲ୍ଲୀଶ୍ରୀର ପଣତ ତଳେ କବିପ୍ରାଣ ପ୍ରଣୟ ଉଚ୍ଛଳ । ହେ ବନ୍ଧୁ ହେ ବିଦାୟ ପାଣ୍ଡୁ ଲିପି କାବ୍ୟର ଏକ ସାର୍ଥକ ଶୋକ ଗୀତି, ଅଶ୍ରୁଳ ଆଶାର ଏଲିଜି । ବିଦାୟର ଶେଷ ଗୀତି, ବନ୍ଧୁତବର ଶେଷହୀନ ପ୍ରୀତି । ଶହୀଦ୍‌ର ସ୍ମୃତି ଓ ସ୍ମାରକୀ, ସଂଗ୍ରାମର ସ୍ୱର ଓ ସ୍ୱାକ୍ଷର, ଏହାର ଭାଷାରେ ଭାବରେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଲୋହିତ ସଂଗ୍ରାମର ସେନାପତି କମ୍ରେଡ଼ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହିଙ୍କ ବିୟୋଗରେ, ବ୍ୟଥିତ କବିପ୍ରାଣ ଗାଇ ଉଠିଛି ।

ହେ ବନ୍ଧୁ ବିଦାୟ !

ଯାଆ ନାହିଁ ଯାଆ ନାହିଁ,

ଉଇଁ ନାହିଁ ତରୁଣ ସବିତା

ମୃତ ପୃଥିବୀର କାନେ ବାଜିନିତ ମୁକ୍ତିର କବିତା ।

ବାଜି ରାଉତ   କାବ୍ୟରେ ବିପ୍ଳବୀ କବି ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଛି

ନୁହେଁ ବନ୍ଧୁ ନୁହେଁ ଏହା ଚିତା, ଏ ଦେଶ ତିମିର ତଳେ,

ଏ ଅଲିଭା ମୁକତି ।

ଶୋଷଣମୁକ୍ତ, ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜ ଲାଗି ଶୋଣିତସିକ୍ତ ସଂଗ୍ରାମର ସେନାପତି ଥିଲେ ଭଗବତ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ । ସେବା ଓ ସାଧନାର ସମର୍ପିତ ଜୀବନ ତାଙ୍କର ସର୍ବହରା ସମାଜ ପାଇଁ । ଶାନ୍ତି ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିମ ସକାଳ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ, ସେ ଶହୀଦ୍ ହୋଇଛନ୍ତି । କାଳରାତ୍ରୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କବଳିତ କରି ରଖିଛି । ଭୋକ, ଶୋକ ଓ ଶୋଷଣର ଶିକାର ହୋଇଛି ସାଧାରଣ ଖଟିଖିଆ ମଣିଷ । ସବୁ ଅଧିକାରକୁ ପକଟରେ ପୁରାଇ ସକଳ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହୁଛୁ ନୀରବରେ ନିର୍ବିକାର ଭାବେ । ସମସୈ୍ତ ଯେପରି ତାଙ୍କୁ ଲୁଟିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଲହୁ ଲୁହାଣ କରି ତାର ତେଲ ଲୁଣ ସଂସାରକୁ ଲବଣାକ୍ତ କରି । ହତାଶ ଓ ହାହାକାର ଭିତରେ ତାର ଓଠରୁ ହସ ଲିଭିଯାଇଛି । ବ[illegible]ା ପାଇଁ ସେ ସବୁଠି ବଳି ପଡୁଛି, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ବିଚାର ବୋଧକୁ ବିସର୍ଜନ କରି । ଆଶା, ଆନନ୍ଦ ଠାରୁ ବହୁଦୂରରେ ଅସହାୟ ଜୀବନ ତା   ର ଅନ୍ଧକାରମୟ । ସାମ୍ୟବାଦର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସ୍ୱାଧିନତାର ସଙ୍ଗୀତ ଲାଗି ସଂଗ୍ରାମର ଶେଷ ନାହିଁ । ଆଶା ଆନନ୍ଦର ଉଦୟ ଉତ୍ସବ ଦେଖିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଶହୀଦ ହୋଇଛନ୍ତି । ଅଶାନ୍ତ ଇଉରୋପ । ଅର୍ଥ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥର ଯନ୍ତାରେ ଯନ୍ତ୍ର ମଣିଷ । ଶାନ୍ତି ସ୍ୱପ୍ନ ଜଳୁଛି ମଣିଷ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଯୁଇରେ । ସୁଅ ମୁହଁରେ ପତର ପରି ତା ବିକଳ ଅସ୍ତିତ୍ୱ । ତାର ଅସହାୟ ଆତ୍ମାର ଆ[illegible]ାଦ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅସ୍ଥିର କରୁଛି ।ସାମ ୍ୟବାଦି ଶକ୍ତିର ବିଜୟ ଲାଗି ଶେଷ ସଂଗ୍ରାମର ସମୟ ଆସନ୍ନ । ଭାରତର ଜାରକ ସଭ୍ୟତା ଓ ଲମ୍ପଟ ସମାଜ ଯେପରି ଭାଙ୍ଗିପଡୁଛି କାଚଖଣ୍ଡ । ଭଳି । ନୂତନ ସକାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଲାଗି ମୁକ୍ତିର ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ମୁଖରିତ ଦିଗ୍‌ବଳୟ । ସେ ସକାଳ ସବୁଜ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ସମ୍ଭାବନାରେ କଡ଼ି ଓ କଳାରବେର, ସଂଗୀତମୟ, ମଧୁମୟ, ମଙ୍ଗଳମୟ । ସେଇ ମଙ୍ଗଳ ଲଗ୍ନ ବିଭୋର କବିପ୍ରାଣ ଗାଇ ଉଠିଛି ।

ମୁକ୍ତିର ମଦିରା ଆଜି ଦିଗଭାରେ ଧିରେ ଉଠେ ବାଜି

ଯିବ ଯେବେ ଯାଆ ତେବେ ଘେନିଯାଅ ମୋ ରକ୍ତ ପ୍ରଣାମ ।

ସେ ବୀର ବିପ୍ଳବୀ, ବରେଣ୍ୟ ଓ ବନ୍ଦନୀୟ । ବୀର ଜାଣେ ବୀର ଅଭିଳାଷ । ତେଣୁ କବି ବାଢ଼ିଛନ୍ତି ରକ୍ତ ପ୍ରଣାମ, ପଢ଼ିଛନ୍ତି ମୁକ୍ତିର କବିତା । ନୂତନ ଚେତନାର ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନୀ ଭଳି, ସେ କବିତା ନବପ୍ରଭାତର ନବ ଆବାହନୀ । "Ode to the Westwind" କବିତାର ଇଂରାଜି କବି ସେଲୀ ଗାଇଛନ୍ତି ଆଶା, ଆନନ୍ଦ ଓ ମୁକ୍ତିର ସଙ୍ଗୀତ । "If winter comes can spring befare behind" ବନ୍ଧୁଙ୍କ ବିୟୋଗରେ କବିଙ୍କ ଆଖିରେ ଅଶ୍ରୁଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳୀ, ହାତରେ ନବ ପ୍ରଭାତର ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳୀ, ବନ୍ଧୁ ପାଦତଳେ ।

ନୂତନ ପ୍ରଭାତ ଆସି ତୁମ ପାଦେ ଆଗଯିବ ଲେଖି

ଆପଣା ସ୍ୱାକ୍ଷର

ବିଦାୟ, ବିଦାୟ ସାଥୀ, ଅଗ୍ରଦୂତ ନବ ପ୍ରଭାଦର

କଥା ନକହନ୍ତି ଜଗତ ମୋହନ୍ତି

ପ୍ର ୧. ପଠିତ କବିତାରୁ କବିଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ଚାତୁରୀ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରାଣତାର ପରିଚୟ ଦିଅ ।

ଉ- ଭକ୍ତିଯୁଗର ଭକ୍ତକବି ରସକଲ୍ଲୋଳ ର କୁଳପ୍ଲାବିନୀ କାବ୍ୟଧାରାର କବି, ଶୀଯୁକ୍ତ ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସ , କୃଷ୍ଣପ୍ରେମରେ କବି । କୃଷ୍ଣମୟ ତାଙ୍କର କବିତା । କଥା ନକହନ୍ତି ଜଗତ ମୋହନ୍ତି ରସକଲ୍ଲୋଳ କାବ୍ୟର ଚବିଶତମ ଛାନ୍ଦର ଅଂଶବଶେଷ । କରୁଣାମୟଙ୍କ କରୁଣା ଲାଗି ଅଭିମାନବ୍ୟଞ୍ଜିତ କବିପ୍ରାଣ, ଆବେଗ ଆକୁଳ, ଆଶାରେ ଅଶୁଳ । ଦୀନ ହୀନ ହେଲେହେଁ ସେ ନିଜସ୍ୱ ଦୀପ୍ତିରେ ଦୀପ୍ତିମାନ, । ଗୌରବ ବୋଧରେ ଗରୀୟାନ, ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପ୍ରାତଃକାଳୀନ ରୂପ ଓ ରୀତିକୁ, ପ୍ରୀତିର ପୁଟ ଦେଇ ସେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଭକ୍ତି ଭାବରେ ବିଭୋର ହୋଇ ।

କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଏମନ୍ତ ଠାକୁର ଥିବାର ଶୁଣିଛ କାହିଁ ?

କି□କି ଲୋକହିଁ ପରମ ପଦ ହିଁ ଲଭନ୍ତି ଯାହାକୁ ଚାହିଁ ।

ଲୀଳାମୟ, ନୀଳାଦ୍ରି ବିହାରୀଙ୍କ ଲୀଳା, ଲାତିତ୍ୟମୟୀ ସେ ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ଦ୍ରଷ୍ଟା, କ□ ଓ କ୍ରିୟା କ୍ରମ ଓ ଧର୍ମ । ଜଗତର ନାଥ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନଶଥ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ମଉଡ଼ମଣୀ । ବଡ଼ଦାଣ୍ଡର ବଡ଼ଠାକୁର ସେ । ଯାହାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଓ ଇଙ୍ଗିତରେ ଜଗତ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ । ତାଙ୍କର ରୀତିନୀତିଙ୍କୁ କବି ନିବିଡ଼ ଭାବେ ନିରିକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଭାତର ପାଦଶଦ୍ଦରେ ମୁଖରିତ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର । ସୁଶ୍ରୀମ ସକାଳର ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନୀରେ ଧ୍ୱନୀତ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ । କର୍ମମୟ ଜୀବନରେ ମଙ୍ଗଳ ସଙ୍ଗୀତ, ଏ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନୀ । ମିଠା ମିଠା କାକଳି ଓ କଳରବରେ ଶୁଭ୍ର ଓ ଶଶ୍ୱତ ଏ ସକାଳ । ଏହାର ସ୍ୱରରେ ସବୁଜ ସମ୍ଭାବନାର ସ୍ୱାକ୍ଷର । ମହୋଦଧିର ମଙ୍ଗଳ ମୂର୍ଚ୍ଛନା । ପବିତ୍ର ପରିବେଶ । ପୁଲକର ମୂଳକ ଆଲୋକର ଝଲକ । ମିଳନମଗ୍ନ ମାଟି ଓ ଆକାଶ । ଏହି ମହାଲଗ୍ନରେ ଅହାପ୍ରଭୁ କନକ ପଲଙ୍କରୁ କମଳାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସିଂହାସନରେ ବିଜେ କରିଛନ୍ତି । ସମଗ୍ର ସେବକ କୂଳ ସେବା କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟର ସ୍ୱର୍ଶକାତର । ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର ବିଶ୍ୱସ୍ରଷ୍ଟା । ତ୍ରିଫଳା ଜଳରେ ମୁହଁ ପଖାଳି, ସ୍ନାନ ସାରି, କମନୀୟ ବାସ ଓ କୁସୁମିତ ବେଶରେ ବଣ୍ଡାଢ଼୍ୟ ଦିଶୁଛନ୍ତି ସେ । କଚଟୀ, ବାହୁଟୀ ଓ ଅ□ସୂତାର ଶୋଭା, କଣ୍ଠରେ ଜନମନ ଭୁଲା ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳ ନଖକଣ୍ଠିମାଳ, କର୍ଣ୍ଣରେ କୁଣ୍ଡଳ, ଶିରେ ଦିବ୍ୟଚୁଳ । ହୃଦରେ କୁସୁମମାଳ ତାଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ବହୁଗୁଣିତ କରିଛି । କବିଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପିୟାସୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ –

କଣ୍ଠରେ କୁଣ୍ଡଳ, ଶିରେ ଦିବ୍ୟଚୁଳ, ହୃଦରେ କୁସୁମ ମାଳ

କରିଛି ଦର୍ଶନ ତାହା ଯେଉଁ ଜନ ଜନ୍ମ ତାହାର ସୁଫଳ ।

ସେ ମଙ୍ଗଳମୟ, କରୁଣାମୟ, ହୃଦୟ ତାଙ୍କର ମେଘଭଳି ନବମ, ଆକାଶ ଭଳି ନୀଳ, କ୍ଷମାଶୀଳ, ପ୍ରୀତିସ୍ନିଗ୍ଧ ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି । ପାପୀଲେଶକଙ୍କୁ ପାପ ପଙ୍କରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଏ ବୌଦ୍ଧ ଅବତାର । ବୌଦ୍ଧିକ ଚେତନାର ବିକସିତ ବିଶ୍ୱମ୍ଭରା । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସମଦୃଷ୍ଟି । ଚିନ୍ତାମଣିଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ଚଳଚ□କି ଜୀବନଧାରା । ସେ ଭକ୍ତର ଭଗବାନ । ଭକ୍ତି

ଭାବରେ କଳା ହୃଦୟ, ଆତ୍ମସମର୍ପିତ ହୃଦୟ ନିକଟରେ ସେ ନୀରବ । ପାପରେ ପରିତ୍ରାଣ ପାଇଁ ନର୍କ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ, ଲୋଡ଼ା ତାଙ୍କର ନୀରବ ସାନ୍ନିଧ, ସେ ନିର୍ବିକାର, ମହାନିର୍ବାଣ, କାମନାର କଳ୍ପବଟ, ଦାଶନାର ବୈକୁଣ୍ଠ ସେ । ଭକ୍ତର ମନ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ଲାଗି ତାଙ୍କର ରଙ୍ଗା ଅଧରରେ ରହସ୍ୟ ବିଜଡ଼ିତ ହସ । ତେଣୁ କବି କଣ୍ଠରୁ ଝରିପଡ଼ିଛି-

କଥା ନ କହନ୍ତି ଜଗତ ମୋହନ୍ତି ସବୁଠାରେ ସମ ଗ୍ରହିଁ

କାଳଦଣ୍ଡ ଭୟ କରିବାକୁ ମୟ ନିରନ୍ତରେ ଉର୍ଦ୍ଧ ବାହା

ମହାପାତକ ନାଶକ ତାଙ୍କର ମହାପ୍ରସାଦ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଜାତି, ଧର୍ମର ପରିଚୟ ନାହିଁ । ଅଂହଙ୍କାର ଓ ଆତ୍ମବଡ଼ିବା ନାହିଁ । ସେ ସାବଂଭୌମା । ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ । ଉଚ୍ଚ ନିଚ୍ଚର ଭେଦ ଭାବ ନାହିଁ । ଚଣ୍ଡାଳ ହାତରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମହାପ୍ରସାଦ ଖାଇ ମହା ଆନନ୍ଦିତ । ତାଙ୍କର ମହିମା ବିଚିତ୍ର, ବିଚିତ୍ର ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି, ସେ ସମ ଧର୍ମର ପ୍ରତୀକ । "Mysteries are His ways !! Shaw" ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ଲୁହ ଲହୁରେ କବି ପ୍ରାଣ ଲବଣାକ୍ତ । ଦୁଃଖ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ଝଡ଼ରେ ସେ ଝଡ଼ିପଡ଼ନ୍ତି ଚିନ୍ତାମଣିଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ । ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଅଶ୍ରୁ, ଓଠରେ ଅଭିମାନ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ନିରାଶ ଆଶା ତାଙ୍କର ଅପୂର୍ଣ୍ଣ । କବିର ଦୋଷ ନିଜ ଉପରେ ସେ ଲଦିଛନ୍ତି, ଲୁହରେ ଭିଜିଛନ୍ତି । ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଆଶାବାଦର ଆନନ୍ଦରେ ସେ ତାଙ୍କର ନାମ କୀ□ନରେ ନୀମଜିତ । ତାଙ୍କ ଗୁଣକୁ ଭୂଷଣ କରି କବି ଭୁଲିଛନ୍ତି ନିନ୍ଦା, ନିର୍ଯ୍ୟାତନା । ମୋହମାୟାର ସଂସାର ପ୍ରତି କବିପ୍ରାଣ ବିତସ୍ପୃହରେ । ମୁକ୍ତି ଓ ମୋକ୍ଷର ମାର୍ଗ ଲାଗି ବ୍ୟାକୁଳ ତାଙ୍କର ମନର ମରାଳ । ଅଭିମାନର କରୁଣ ରାଗିଣୀ ପାର୍ଥିକ ପ୍ରାଣକୁ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରିଛି । ସେ ଯେଉଁଠି ଥାଆନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି ସେ ହିଁ ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର । ଅଶ୍ରୁ ଅଭିମାନରେ କୃଷ୍ଣ ଆର୍ଶିତ କବି ପ୍ରାଣ ଉଛୁଳୀ ପଡ଼ିଛି, ହୃଦୟଭରା, ହୃଦୟଧରା ତାଙ୍କର ଦୁଃଖ । ତାଙ୍କ ଜୀବନ କାହାଣୀ କରୁଣତାର ମହାକାବ୍ୟ । ସାଗୁଆ ବର୍ଣ୍ଣର ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଚନ୍ଦନ ବର୍ଣ୍ଣର ବାସ୍ନା ସବୁ ଭିତରୁ ହଠାତ୍ ପକ୍ଷୀ ଟିଏ ଫେରାର ହୋଇଗଲା ଭଳି କବି ମନର ଅବସ୍ଥା ଅନୁଭବର, ଅନୁକମ୍ପାର ।

କୃଷ୍ଣ ଆଶ୍ରେ କରି ସୁବିଦ୍ୟା ଆଚରି ପାସାଣ୍ଡଙ୍କୁ ଜା ସ୍ତୁତି

କୃଷ୍ଣ ଦାସ କହେ କିଛି ଭଲ ଜେ ହେ କେବଳ ଛାତି କି କାତି ।

କବିଙ୍କର ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରାଣତାର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ହୃଦୟ କନ୍ଦରୁ ଝରି ପଡ଼ିଛି ପ୍ରେମର ଫଲଗୁ । ତାଙ୍‌କର ବର୍ଣ୍ଣନା ଗ୍ରତୁରୀ ଜୀବନ୍ତ ଓ କଳାତ୍ମକ । ଏହାର ନେପଥ୍ୟରେ କବିଙ୍କ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ଓ ଜୀବନାନୁଭୂତି, ବ୍ୟଥା , ବେଦନାରେ ନୀଳ ।

ବିଚିତ୍ର ସେ ପୁର

୧. ସିଂହଳ ଦ୍ୱୀପ କବି କଳ୍ପନାରେ କିପରି ଶ୍ରୀମଣ୍ଡିତ ହୋଇପାରିଛି ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ□ର- ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର କବି ସମ୍ରାଟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ରୀତି ଯୁଗର ରସମୟ କବି । ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କୋଣାର୍କକୁ ଅଳଙ୍କାର ମଣ୍ଡତ କରି ସେ ଯୁଗ ସ୍ରଷ୍ଟାର ସମ୍ମାନରେ ସମ୍ମାନିତ । କବି କାବ୍ୟ ସମ୍ଭାର, ଲବଣ୍ୟବତୀ, ପ୍ରେମ ସୁଧାନିଧି, କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦରୀ, କଳାକଉତୁକ

ପ୍ରଭୃତି ତାଙ୍କ ବିକାଶ ପର୍ବର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିକଶିତ ଶତଦଳ ।   ବିଚିତ୍ର ସେ ପୁର   ଲାବଣ୍ୟବତୀ କାବ୍ୟର ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦର ଏକ ସାର୍ଥକସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ କାବ୍ୟ ପରମ୍ପରାର ଏହା ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ସ୍ୱାକ୍ଷର କବି କଳ୍ପନାରେ ସିଂହଳ ଦ୍ୱୀପର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ କଳାତ୍ମକ ରୂପ ବେଶ୍ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ଓ ବର୍ଣ୍ଣିଳ ।

A thing of beauty is joy for evor.

ସିଂହଳ ଦ୍ୱୀପର ଶୋଭା କବିଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟପିପ୍ୟାସୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମନୋରମ ଓ ମନୋମୁଗ୍ଧକର । ଧନରତ୍ନଭରା ଏହି ନଗରୀରର ସ୍ଥାପତ୍ୟ ସୁଷମା ଅତୁଳନୀୟ । ରତ୍ନାକରର ଯତ୍ନରେ ସେ ରତ୍ନମୟୀ । ଧନକୁବେରମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧିର ଗନ୍ତାଘର । ଏହାର ଶୋଭାଶ୍ରୀ କବି କଳ୍ପନାରେ ଅସୀମ ।

ଯେତେ କୋଟି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯାହାକୁ ମିଳେ ତହିଁ

ତେର ଗୋଟି କଳସ ସେ ମନ୍ଦିରେ ବସାଇ ଯେ ।

ନବ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ବସନକୁ ଶବରକୁ ଦାନ କରନ୍ତି । ସୁଗନ୍ଧ ଶୃଙ୍ଗାରରେ ରମଣୀଗଣଙ୍କ ରମଣୀୟ ରୂପକାନ୍ତି ଝଲସି ଉଠୁଛି । କୁଙ୍କୁମ ପ୍ରଲୋପରେ ପୁଲକିତ ଦେହ, ମନ ପଲ୍ଲବିତ ତନୁବଲ୍ଲରୀ । କର୍ପୂର, ହରିଦ୍ରା ଓ ଯାଇଫଳର ମିଶ୍ରଣରେ ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ବୈଦକୁଳ । ସିଂହ ଦ୍ୱାରା ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହସ୍ତୀ ମସ୍ତକର ମୋତି ଶବର ସଂଗ୍ରହ କରେ ଜଙ୍ଗଲରୁ । ଶୁଆ ଶିଶୁ କାଳୁ ମେଧାବନୀ । ଲାକଙ୍କ ଓ ପାନପତ୍ର ଭକ୍ଷଣ କରି ଶୁଆ ଆନନ୍ଦିତ । ବିଷ୍ଣୁ ଚରିତ ଗାନ କରି ଶୁକ ପକ୍ଷୀର ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ଓ ସାର୍ଥକ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ହାତି ଘୋଡ଼ା ବ୍ୟବସାୟି ଭ୍ରମଣ କରିଥାନ୍ତି । ବାଣିଜ୍ୟ ବସତେ ଲକ୍ଷ୍ମି । ମିଥ୍ୟାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସତ୍ୟ ନିଷ୍ଠ ବ୍ୟବସାୟୀ । ଅଶ୍ୱ ଶାଳରେ ଅଶ୍ୱ ଉନ୍ନଛ । ଯୋଗୀ କରେ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ଶୋଭା ପାଇଥାଏ । କଠିନ ହୀରାର କବଚ ସେନାଏ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ପଦ୍ମିନୀ ଜାତିର ନାରୀ ଲାଗି ଧନ୍ୟ ସିଂହଳ । ତାଙ୍କର ରମଣୀୟ ରୂପକାନ୍ତି କବିପ୍ରାଣକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଛି । କବି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସିଂହଳର ସମୃଦ୍ଧି ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗ ପରି ମନେ ହେଉଛି ।

ମହି ମଧ୍ୟେ ସ୍ୱର୍ଗ ସେ ହୋଇଛି ଉତ୍ତପତ୍ତିଯେ ।

କବି କଳ୍ପନାରେ ସିଂହଳର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅତୁଳନୀୟ ।

ଗଦ୍ୟ ଭାରତୀ

କବିର କୌଶଳ

୧. କବିର କୌଶଳ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଜଗତ ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ କାବ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ନିରୂପଣରେ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ କୃତିତ୍ୱ ଦର୍ଶାଅ ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଦିପର୍ବରେ କବି ମଧୁସୂଦନ ରାଓ, ସତ୍ୟ-ଶିବ-ମଙ୍ଗଳର ଉପାସକ ଭାବେ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଓ କବି । ବ୍ରାହ୍ମ ଧର୍ମର ସଫଳ ପ୍ରବକ୍ତା, ମଧୁମୟ ଚେତନାର ଆବାହକ, ଋଷି କବି ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ଉପନିଷଦୀୟ ଭାବଧାରାର ମନୋଜ୍ଞ ମଧୁ ଭଣ୍ଡାର । ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭାର   ପ୍ରବନ୍ଧ ମାଳା   ବର୍ଣ୍ଣୋବୋଧ   ଉତ୍କଳ ଗାଥା   ବସନ୍ତ ଗାଥା   ପ୍ରଭୃତି ତାଙ୍କର ପ୍ରଜ୍ଞା ଓ ପ୍ରତିଭାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ବହନ କରେ ।   କବିର କୌଶଳ ମଧୁସୂନ ବ୍ରାହ୍ମ ଦର୍ଶନର ଏକ ମନୋଜ୍ଞ ସୃଷ୍ଟି । ଭାରତୀୟ ବେଦ ଉପନିଷଦର ଅମୀୟ ରସ ଭଣ୍ଡାରରେ ଅମୃତ ସ୍ପର୍ଶରେ ମଧୁସୂଦନ ହୋଇଛନ୍ତି । ବିସ୍ମିତ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର କାବ୍ୟ ଚେତନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଦ ଓ କମ୍ପନରେ,

ମଧୁଃ ବାତାରୟନ୍ତେ ମଧୁଃ କ୍ଷରନ୍ତ ସନ୍ଧବ

ଓଁ ମଧୁଃ ମଧୁଃ ମଧୁଃ ର ସ୍ରୋତ ଅନୁରଣୀୟ ।

ସ୍ରଷ୍ଟା ସୁନ୍ଦର । ସୃଷ୍ଟି ଶାଶ୍ୱତ । ବୈଚିତ୍ରମୟ ସୃଷ୍ଟିର ରୂପ ବିଭବରେ ସେ ବିମୋହିତ ବୌଦ୍ଧିକ ଚେତନାର ବିକଶିତ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତସ□ ବିଶ୍ୱସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ଅପୂର୍ବ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖି ବିସ୍ମିତ । ସେ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି, ସତ୍ୟ-ଶିବ-ସୁନ୍ଦରର ପ୍ରକାଶ, ମଧୁମୟ ଚେତନାର ବିକାଶରେ ବିକଶିତ ବିଶ୍ୱ ଏକ ମହାକାବ୍ୟ । ସେଇ ମହାକାବ୍ୟର ମହାକବି ପରମେଶ୍ୱର । ସ୍ୱ ସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣବିଭାରେ ଭାସ୍ୱର ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି । ଅନନ୍ତ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ସୃଷ୍ଟିର ବୈଚିତ୍ରକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିଛନ୍ତି । ଏ ସୃଷ୍ଟି କେମନ୍ତ ବୈଚିତ୍ରମୟୀ ମିଳନମଗ୍ନ ମାଟି ଓ ଆକାଶ, ମିଳନ ମୁଖର ମହୋଦଧି, ଆଲୋକ ଓ ଅନ୍ଧାରର ମଧୁମୟ ଦୃଶ୍ୟ, ପ୍ରାଣମୟ ପ୍ରକୃତି, ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ବ୍ୟାପ୍ତି ପ୍ରଭୃତି ସେଇ କବି କଳ୍ପନା । ତାଙ୍କ କଳ୍ପନାରେ ସୃଷ୍ଟି କାବ୍ୟମୟ, କମନୀୟ, । କଳା କଳ୍ପନାର କାବ୍ୟମୟ ପ୍ରକାଶରେ ଏହା ଚମତ୍କାର ଓ ଚେତନା ଦୀପ୍ତ । ମଧୁମୟ ସୃଷ୍ଟି ସୁଧାମୟ ସୃଷ୍ଟି ଏ ସୃଷ୍ଟି ଅମୃତମୟ ହେ । ଅନନ୍ତ ଆକାଶରେ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ର ରାଜିମାନଙ୍କର ରାଶି ରାଶି ଜ୍ୟୋତି ବର୍ଷଣରେ, ନଭଶ୍ଚୁମ୍ବୀ ନୀଳପର୍ବତର ତୁଙ୍ଗ ମାରେ, କଳାମେଘ କୋଳରେ ସ୍ମରୁହାସିନୀଚପଳାର ଲାସ୍ୟମୟୀ ନୃତ୍ୟରେ, ଗନ୍ଧ ବହର ଲଳୀତ ପ୍ରବାହରେ, ପୁଷ୍ପିତ ପ୍ରକୃତରେ ଅନନ୍ତଲୀଳା ହିଁ ପ୍ରକଟିତ ହେଉଛି । ପୁଲକର ମୁଲକ, ଆଲୋକର ଝଲକ । ମଧୁମୟ ମଙ୍ଗଳ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ମନୋମୁଗ୍ଧକର । ଆଲୋକ ଓ ଅନ୍ଧାରର ମିଳନରେ ବର୍ଣ୍ଣୋତ୍ସବମୟ ପ୍ରକୃତି, ଉତ୍ସବମୁଖର ଉପତ୍ୟକା, ମିଠା ମିଠା କାକଳି ଓ କଳରବର ମହୋତ୍ସବ, ସବୁ ତାଙ୍କରି ସ୍ପର୍ଶ । ତାଙ୍କରି ପ୍ରୀତି ସ୍ନିଗ୍ଧ ପ୍ରକାଶରେ ସବୁ କିଛି ଶୁଭ, ଶାଶ୍ୱତ ଓ ଶୋଭାମୟ । ସେଇ ପରମକାରୁଣିକ ପରମେଶ୍ୱର ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଆଲୌକିକ ଚିତ୍ର କର । କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କ ଚିଲିକା କାବ୍ୟରେ, ସୁନ୍ଦର ତୃପ୍ତିର ଅବସାଦ ନାହିଁ । ଯେତେ ଦେଖିଲେ ହେଁ ନୂଆ ଦିଶୁ ଥାଇ । A thing of beauty is joy for ever keats, ସମଗ୍ର ସୃଷ୍ଟି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଗନ୍ତାଘର । ଆଲୋକର ଉତ୍ସବ, ଅନ୍ଧାରର ଆତ୍ମୀୟତା ପ୍ରଭାତର ପବିତ୍ରତା, ସନ୍ଧ୍ୟାର ସ୍ୱାଗତିକା, ଗଦ୍ୟମୟ ଗୋଧୁଳୀ ପଦ୍ୟମୟ ପ୍ରକୃତି, ଘନମୟ କାଦମ୍ବିନୀ, ଚପଳାର ଚମକ, ସ୍ନିଗ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକାର ସ୍ପର୍ଶ, କେଦାଳ କାନନର ସବୁଜ ଶ୍ୟାମଳ ରୂପ, ରମଣୀୟ ଓ ରସମୟ, ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ଓ ବର୍ଣ୍ଣିଳ । ବାହ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ଓ ଅନ୍ତଃ ପ୍ରକୃତିର ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ରୂପ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଙ୍କି ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଏ ସୃଷ୍ଟିର ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବି ଓ କଳାକାର । ଚଳଚ□କ, ପ୍ରାଣ ଚ□କ ଜୀବନଧାରା ଆନନ୍ଦ କଲ୍ଲୋଳର ନିର୍ଝରିଣୀ । ବେଦନା ବିଧୁର, ତିକ୍ତ ମଧୁର ମୁହୂ□ସବୁ କେତେ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ, ମମତାସ୍ନିଗ୍ଧ, ମିଠା । ମୟା ବନ୍ଧନର ମୋହ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଛି । ବାସ୍ନାବିଭୋର କରି । ମିଳନ ଓ ବିଦାୟର ମହାକାବ୍ୟ ଏ ଜୀବନ । କଳା ଓ କଳ୍ପନାର ରଙ୍ଗ ତୁଳୀରେ ସେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ଜୀବନକୁ ସୃଷ୍ଟି କ□ଙ୍କ ବିସ୍ମୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ବିସ୍ମିତ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ । ବାସ୍ତବରେ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ଆଦିକବି ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ କବି, ଆଦି ଚିତ୍ରକର ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ରକର ।

ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ସେ ମନୁଷ୍ୟକୁ କବି ଓ କଳାକାର କରି ତୋଳିଛନ୍ତି । ବାଲ୍ମିକୀ ହୋମର, ବ୍ୟାସ ଭର୍ଜିଲ, କାଳିଦାସ, ସେକସପିୟର, ଭବଭୂତି, ମିଲ୍‌ଟନ୍ ପ୍ରଭୃତି ବିଶ୍ୱକବି ଜୀବନର ଜୟଗାନ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଜଣେ ଜଣେ ଜୀବନର ଯଶସ୍ୱୀ କଳାକାର ଯାହାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ଜୀବନ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଚିରନ୍ତନ ସ୍ୱାକ୍ଷର ବହନ କରେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ସୀତା, ଶକୁନ୍ତଳା ଓଥେଲ ଓ ଇୟାଗୋ ପ୍ରଭୃତି ଜଣେ ଜଣେ କାଳଜୟୀ ଚରିତ୍ର । ଦୟା, ସକ୍ଷମ, ପ୍ରେମପୌରୁଷ, ମିଳନ ବିଦାୟ, ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ, ବିଶ୍ୱାସ, ଅବିଶ୍ୱାଶ, ଅଶ୍ରୁ ଓ ଅଭିମାନ ପ୍ରଭୃତି ମାନବୀୟ ଅନୁଭୂତି ଓ ଗୁଣାବଳୀର ପ୍ରକାଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରିତ୍ର, ଜୀବନ୍ତ ।

ବିଶ୍ୱସ୍ରଷ୍ଟା କବି । ତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ସ୍ୱାକ୍ଷର । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପୁଟ ଦେଇ ସେ ସଜେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିକୁ । ମଣିଷର ହୃଦୟରେ ପ୍ରୀତି ରସାୟନ ସୃଷ୍ଟିରେ ସେ ମହାନ । ହୃଦୟର ଅନୁପମ ଅନୁଭବକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଧନ୍ୟ କବି, ଧନ୍ୟ କବିର ଜୀବନ । କବିତ୍ୱ ନୈସର୍ଗୀକ ଓ କବିର କୌଶଳ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୁ□ । ସ୍ରଷ୍ଟାର ସ୍ପର୍ଶରେ ସୃଷ୍ଟି ମଧୁମୟ ମଙ୍ଗଳମୟ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମୟ ଓ ସଙ୍ଗୀତମୟ ।

.......********.......

ଜାତିର ଜୀବନ ଓ ସଂସ୍କୃତି

ପ୍ର ୧. ସଂସ୍କୃତି ହେଉଛି ଜାତିର ଜୀବନ ଏ ଉକ୍ତିର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତିପାଦନ କର । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଆଲୋଚନା କର ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋଲକ ବିହାରି ଧଳ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରାବନ୍ଧକ, ଭାଷାବିଦ୍ ଓ ଅନୁବାଦକ ଭାବେ ସୁପରିଚିତ । "ବିଗ୍ରର ଆଲୋଚନା" "ଓଡ଼ିଆ କେବେ" ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରବନ୍ଧ ତାଙ୍କ ପ୍ରଜ୍ଞା ଓ ପ୍ରତିଭାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିଦର୍ଶନ । "ଜାତିର ଜୀବନ ଓ ସଂସ୍କୃତି" ଏକ ବହୁଚର୍ଚ୍ଚିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଭାରତୀୟ ଜୀବନ ଧାରାରେ ଚିର ଜୀବନ୍ତ ।ଜାତୀୟ ଜୀବନର ମୂଳପିଣ୍ଡ ହିଁ ସଂସ୍କୃତି । ସମୟର ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଚିର ଭାସ୍କର, ଶୃତି ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଂସ୍କୃତ ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା ମାନବ ଜାତିର ପଥପ୍ରଦର୍ଶନ ହୋଇଛି ସମୟର ଉତ୍‌ଥାନ, ପତନ ସତ୍ୱେ । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ଶେଷସ୍ତମ୍ଭ ହୋଇ ରହିଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିନ୍ତା ଚେତନା ଓ ଆଧୁନିକତାର ପ୍ରଭାବ ଭିତରେ ଆମର ଚୈତନ୍ୟୋଦୟ ଘଟିଛି । ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ୱର ଓ ସାରବ□, ଆଦର୍ଶ ଓ ଆଧ୍ୟତ୍ମିକତାର ଏକ ମଧୁର ସମନ୍ୱୟ । ଏହା ହିଁ ଆମ ଜାତୀୟ ଜୀବନକୁ ମଧୁମୟ ଓ ମଙ୍ଗଳମୟ କରି ତୋଳିବ, ଏକଥା ପ୍ରାବନ୍ଧକ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

"ଆମର ଏକ ବିଶାଳ ସଂସ୍କୃତି ଅଛି, ଏହାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ପାଇଁ ଆମ ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷାରେ ସେହିପରି ସୂଚନା ରହିବା ଉଚିତ୍ ।"

ଜାତିର ଜୀବନ ଯୁଗ ଯୁଗର । ଜାତୀୟ ଜୀବନର ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର ହିଁ ସଂସ୍କୃତି । ସମାଜ ବିନା ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ବିକାଶ ଯେପରି ଅସମ୍ଭବ, ସଂସ୍କୃତି ବିନା ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ସମୃଦ୍ଧି ସେପରି ଅବାସ୍ତବ । ଯେଉଁ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ଯେତେ ପ୍ରାଚୀନ ସେ ଦେଶର ଜାତୀୟ ଜୀବନ ସେତେ ସମୃଦ୍ଧ, ସଂସ୍କୃତି, ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବର ସ୍ମାରକୀ, ପ୍ରେରଣା ଓ ପ୍ରାଣ ଶକ୍ତିର ଅସରନ୍ତି ଉତ୍ସ । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି, ମୁନି ଋଷିର ସଂସ୍କୃତି, ବିଶ୍ୱ ସ୍ରଷ୍ଟାର ସଂସ୍କୃତି । ଐତିହ୍ୟଦିପ୍ତ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ଅତୀତ । ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପୌରାଣିକ ଏହାର ପ୍ରଥା ଓ ପରମ୍ପରା । ବୌଦ୍ଧିକ ଚେତନାରେ ଏହା ଯେପରି ବିକଶିତ, ବେଦ ବିଜ୍ଞାନରେ ଏହା ସେପରି ବିକଶିତ ବେଦ ବିଜ୍ଞାନରେ ଏହା ସେପରି ବୁଦ୍ଧିଦୀପ୍ତ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଏହାର ମୂଳମନ୍ତ୍ର । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନରେ ଜଡ଼, ଜଡ଼ ନୁହେଁ, ଜୀବନ୍ତ । ପରମ ପବିତ୍ର ଏ ସୃଷ୍ଟି । ତେଣୁ ନୂଆ ଘର ବେଳେ ଖୁ□ପୁତୁ ବା ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧ ତିଆରି ହେଉ, ସବୁଠି ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ୱାକ୍ଷର । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୁଖରେ ବେଦମନ୍ତ୍ର, ହାତରେ ଦୁର୍ବାକ୍ଷତ, ଶ୍ରୀଫଳ, ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦନ ଓ ପ□ମୃତର ପବିତ୍ରତା, ମଙ୍ଗଳ ସଙ୍ଗୀତରେ ମୁଖରିତ ପ୍ରତିଟି ମୁହୂ□। ସବୁକିଛି ଶୁଭ ଓ ଶଶ୍ୱତ । ନବ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ନବଉନ୍ମାଦନା ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ଶିଳାନ୍ୟାସ, ଆମ ସଂସ୍କାର ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରତୀକ । ଶକ୍ତି ପୂଜା ଆମ ସଂସ୍କୃତିର । ଇନ୍ଦ୍ର, ରୁଦ୍ର, ବରୁଣ, ଅଗ୍ନି ଦେବତା ଏବେ ବି ଆମ ବିଶ୍ୱାସରେ ଅତୁଟ । ଏ ଦେଶ, ମହାଭାରତ, ରାମାୟଣ ଦେଶ । ରାମାୟଣର ରାମ, ସୀତା ଆମ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ, ଆମ

ପଥା ପରମ୍ପରା, ପୋଥି ପୁରାଣ ଧର୍ମ ଧାରଣା ପ୍ରତି ଆମର ଅଖଣ୍ଡ ଉଜ୍ଜଳ ବିଶ୍ୱାସ ଏବେ ବି ବଳବତ୍ତର । ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷାର ଗୁରୁମୁଖୀ ପରମ୍ପରା ଆମ ପାଇଁ ପ୍ରଥପ୍ରଦର୍ଶକ ହୋଇ ରହିଛି । ଅନନ୍ତ ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ।

ରାଜାଜୀ ତାଙ୍କ ଭାଷଣରେ 'ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆତ୍ମସଂଯମର ସଫଳ ଅଭ୍ୟାସ ବୋଲି ଆଖ୍ୟା ଦେଇଥିଲେ । ଆଦର୍ଶର ଅନୁକରଣ କରିବା ଗୁରୁଜନଙ୍କ କଥାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ।